Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 252 (16475) | 1983 оной ноябриин 2, среда | Сэн 3 мүнгэн.

Агуу Октябрийн хүндэлэлдэ

ҮГЭДӨӨ ЭЗЭН БАЙХА

Стяпанас Стонкус долоодохи жэлээ хүүргэнүүдые баридаг 53-дахи отрядай коллектив дотор ажаллажа, баян дүршэлтэй болонхой. Кичерэ, Джилинда, Окусикан, Янчуй болон бусад олон горход, Дээдэ Ангар мүрэн дээгүүр хүүргэнүүдые барилсажа, саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаа. Дүй дүшэлтэй хүдэлмэришэнине һаяшаг бригадирай тушаалда табяа бэлэй. Стяпанас Стонкус ажаллахадаашье, ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдээшье бэрхэ хүн байшаба. Бригадынь гэшүүд Г. Патрахин, Г. Михайлов. О. Лавров болон бусад мүн лэ эдэбхи үүсхэл гарган хүдэлжэ, хүүргэнүүдэй барилга саг болзортонь, һайн шанартайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ анхараа хандуулна.

Залуу барилгашан С. Стонкусой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд жэлэй эхинһээ түмэр харгын гурбан хүүргэ барижа, һайн сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаагаа. Мүнөө эдэнэр БАМ-ай 719-дэхи километртэ томо хүүргэ хабсаргажа байна.

—Манай бригадын коллективэй гэмээр түмэр харгын рельс табигшад нэгэтэшье һаатаагүй юм. Энэ хүүргынгээ барилгые арбан хоногоор урид ашаглалгада тушаахаар шиидэнхэйбди, —гэжэ бригадир С. Стонкус баяртайгаар хэлэнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАНАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Кабанскын районой Байгал-Хударнин совхозой һү һаалиин 2-дохи фермын коллектив гурбан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине саһаа уридшалан дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Хоёр жэл юһэн һарын туршада 10090 центнер һү тушааха даабарияа 10285 центнертэ хүргэбэ. Һаалишад түсэбөө үлүүлэн, 1169 центнер һү һаагаа. Мүн лэ эндэхи һаалишад түл абалгаар гурбан жэлэйнгээ даабари дүүргэв.

Энэ амжалтань бэлэхэнээр туйлагдаагүй. Тус фермэдэ нэгэ жэлэй туршада дунда зэргээр үнеэн бүриһөө гурбан мянган килограмм һү һаалаг ажалша бэрхэ һаалишад олон юм. Коммунист Светлана Александровна Албатаева ажалайнгаа үндэр дүнгүүдээр бултандаа жэшээ харуулан, социалис мүрысөөнэй манлайда дабшана. Тэрэ сельскэ Соведэй депутат, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой гэшүүн, баян дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан үгэдэг бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Тэрэнэй жэшээгээр һаалишад М. Балтанова, Е. Манзарова болон бусад һайн дүнгүүдые туйлана.

Һаяхан үнгэрһэн партийна суглаан дээрэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, һаалишад жэлэй дүүрэтэр үшөө ехэ һү һаахаар шармайн оролдоно.

Г. ТАРАСОВ.

ҮРЭҺЭЕЭ БЭЛДЭНЭ

Торинн совхозой таряашад ерэхэ жэлэй ургасада 8 мянган центнер ороо̀һо таряанай үрэһэ хаажа, тэрэнээ тарилгын шанарта хүргэхэ зорилготой. Мүнөө үедэ тэдэнэр хүрэнгэ хааха хүдэлмэрэе үргэнөөр ябуулжа байна. Нэн түрүүн 2000 центнер хара таряанай, 1000 центнер шэниисын үрэһэ сэбэрлээд, хатаагаад амбаартаа оруулба.

Энэ харюусалгатай хүдэлмэрине тоогой хүдэлмэрилэгшэд Евгений Якимов, Николай Спромятников гэгшэд эмхитэйгээр эрхилнэ. Эдэ хоёр нүхэд ороо̀һо сэбэрлэдэг, хатаадаг КЗС түхэлэй агрегадуулаа таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэнэ. Мүн лэ тэдэнэртэ үшөө дүрбэн эхэнэр хамһалсалдаг юм. Арилгагдаһан, хатаагдаһан таряае складуудта зоолгэдэ автомашинын жолоошон Н. П. Головкин нилээд амжалтатай.

Эдэ жэлнүүдтэ тоогой хүдэлмэрилэгшэд обёосой үрэһэ хаажа эхилхэнь. Бэлэн болгоодоһон 3 мянган центнер ороо̀һоной үрэһэнэй шанарынь толорхойлоглохоёо түрүүшын парти гүрэнэй ороо̀һоной инспекцидэ эльгээгдэбэ.

Ажахын таряашадай мүнөөдэрэй гол зорилго хадаа ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэн болохо үрэһэ хүрэнгые хүсэд хүрэхөөр бэлдэхэ, тэрэнээ тарилгын шанарта хүргэхэ гээшэ зайлашагүй нэрэ хүндын хэрэг мүн. Энэ хүдэлмэри мүнөө үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа байһаар.

М. ГАЛСАНОВ.
Зэдын район.

ХҮН ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

Улаан-Үдын трамвайн управлениин хүдэлмэрилэгшэд Агууехэ Октябриин ойн һайндэрэй урда тээхи ажалай вахтада жагсажа, байгша оной 10 һарын түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Энэ хугасаа соо 30 миллион пассажир зөөгдэжэ, 1,2 миллион түхэригэй олзо гүрэндэ оруулагдаа.

Улаан-Үдын 40-дэхи квартал хүрэтэр ошоһон трамвайн шэнэ линн һаяын үдэрнүүдтэ татагдажа дүүрэхэнь. Городой электрын элшэ хүсэнэй таһагай РСУ-гай электро-монтернууд мастер В. И. Ивановой хүтэлбэри доро тус линиин түмэр утаһа татана, тиихэдэ нүгөөдэ бригадань—трамвайн түмэр замай начальник И. Ф. Емельяненкын хүтэлбэри доро линиин шпалануудые һуулгана, рельснүүдыень холбон табина.

И. Ф. Емельяненкатай уулзахадамнай, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— 40-дэхи кварталда ажаһуугшадай үнинэй хүлеэһэн трамвай Агууехэ Октябриин һайндэрэй үдэр—ноябриин 7-до ябажа эхилхэ ёһотой. Мүнөө үдэр, һүнигүй хүдэлнэбди. Тус линидэ хоёр вагонтой 9 трамвай табигдаха. Тэдэ мүнөө туршалга гаража байна. Трамвайн шэнэ линн шадархи электрын элшэ дамжуулха подстанци бэлэн болонхой.

— Рельс доро юундэ түмэр-бетон шпала һуулгагдана гээшэб? — гэжэ тэрээнһээ һурабабди.

— Техническэ талаһаа шэнэ иимэ хүдэлмэри манай городто эгээ түрүүшынхиеэ хэгдэбэ. Модон шпаланууд удаан байдаггүй, түргөөр үмхиржэ эхилдэг. Тиихэдэ түмэр-бетон шпала хэдэн арбаад жэл соо ямаршьегүй байха аргатай, — гэжэ бригадир хэлээ һэн.

Удаань трамвайн управлениин начальнигай орлогшо Вениамин Михайлович Леонтьевтай уулзахадамнай, тэрэ иигэжэ мэдүүлбэ.

— Билетгүйгөөр ябадаг пассажирнуудһаа боложо, манай управлени жэл соогоо 100 мянган түхэригэй хохидолдо ородог гээшэ. Тиимэһээ институдуудай, предприяти, эмхи зургаануудай комсомолшуудай хабаадалгатайгаар түсхай рейдүүдые ноябриин 1-һээ эмхидхэжэ эхилхэмнай.

Үбэлэй сагта трамвайн һаадгүйгөөр ябахын түлөө рельснүүд хүсэд һайн заһабарилагдаа.

Декабриин 16-да трамвайн управлени 25 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэнь. Тиимэһээ эндэхи ажалшад дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абанхай.

Н. ХАЗУЕВ.

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

АРГА БОЛОМЖО БИИ, АЖАЛЛАХАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Энэ жэлэйхидэл адли иимэ урин дулаан, малай эдихэ юумээр элбэг һайн намарай һая наашадаашье болоһыень һананагүйб. Илангаяа таряанай һуурида ноб ногоон зандаа һолоомо һошын, силосэй ургамалнуудай үлэгдэл элбэг, хээрын бэлшээри, сабшалан дээрэ хагданшье байгаа ааб даа.

Тиимэһээ бэлшээри дээрэ малай оложо эдихэ юумэн яһала бии гээшэ. Гэбэшье манай фермынхид гансахан энээндэ найдаад, үбһэ тэжээл алмахамнай гэжэ, үнеэдээ үдэр бүри бэлшээри руу туугаад һуунагүй. Малайнгаа хашаа хорёос эртээнһээ заһабарилжа, хэрэгтэй үбһэ тэжээл газаагаа зөөгөөд, һолоомо, талха таряа буйлуулха цехээ саг соонь хүдэлгэжэ, бүри сентябриин 20-доор үнеэдээ үдэрынь байлгаад, эдеэлүүлжэ эхилээ һэмди.

Сэхыень хэлэхэдэ, урда жэлнүүдтэ бидэшье, мүн колхозой бусадшье фермэнүүд сентябрь һарада малаа имэгтал адуулжа гарадаг, арай гэжэ октябриин тэн багаар лэ, хүйтэхэн боложо захалхадал үбэлжөөндэнь оруулдаг үбһэ тэжээл үгэжэ эхилдэг байгаа ха юм. Урдамнай ута, хүйтэн үбэл хүлеэжэ байна, үбһэ тэжээлые шадаал һаа алмаха гэһэн удхатайгаар малаа иимэ хожом болотор хээрэ адуулдаг байһамнай элитэ.

Теэд эсэстээ иимэ «алмалтаһаа» ашаг үрэ биратай гарадаггүй, хожом болотор бэлшэһэн үнеэд хараа байса хожоржо, шэмээе татадаг, һү һаали эрид доошолдог һэн. Һүүлдэнь тэдэнэй дахин һү шэмээе нэмээтэрынь хэдэн һара үнгэрдэг бэлэй. Иигэжэ ехэхэн һүеэ алдадаг һэмди.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, мүнөө жэлдэ нобшоронгүй, эртээнһээл үбэлжөөндөө орохо, малаа үдэрынь бага зэргэ бэлшээгээд лэ хүсэд рационоор үбһэ тэжээл үгэжэ эхилхэ гэжэ шиидэһэн байгаабди. Энэмнай аша үрэеэ яһала харюулна.

Жэшээлхэдэ, сентябриин 20-до, малаа үбэлжөөндэнь оруулаад байхада бүхы үнеэдһээ түрүүшын үдэр 21 центнер һүн һаагдаһан байбал, хоёр хоноод байхада тэрэмнай хоёр хахад шахуу центнерээр дээшэлээ. Тэрэ гэһээр һү һаали бага багаар нэмэжэ, мүнөө нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, сүүдхын таба-зургаан центнерээр ехэ сагаан эдеэн бэлэдхэлэй пунктда ябуулагдана. Һүүлэй ольбон хүйтэн үдэрнүүдтэшье үнеэд һү шэмээе доошолуулнагүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ һаамхай үнеэн бүхэндэ үдэрэй 15 килограмм силос, 2 килограмм талхан үгтэнэ. Һаянай ажахын түбэй тэжээлэй цехһээ хэршэгдэмэл, холигдомол хуурай бүдүүн тэжээл асарагдадаг болобо. Энээнһээ гадна, үдэрынь үнеэд һайн эдинсэтэй газарта 3—4 час соо адуулагдана.

Энхэ-Талын фермын түрүү һаалишад Бадмасу Аюшеевна Намсараева, Цырен-Ханда Гурожаповна Очирова, Нина Цыреновна Гумпылова гэгшэд һү һааляа үдэр бүри дээшэлүүлнэ. Хэрбээ сентябрьда эдэнэр үнеэн бүриһөө тус тустаа 212—255 килограмм һү һаагаа һаа, мүнөө октябрьда тэрэнээ үшөө дээшэлүүлхэ аргатай. Юуб гэхэдэ, энэ һарада тэдэнэр үнеэн бүриһөө үдэрэй 8,5—9 хүрэтэр килограмм һү һаана бшуу.

Һаяхан манай коллектив Сэлэнгын районой ажахынуудай малшадай үүсхэл уряатай танилсажа, энэ мүрысөөндэ оролсохоор өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзэһэн, тодорхой уялгануудые абаһан байна. Жэшээнь, үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэбые ноябриин 15 болотор дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 500 үлүүтэй центнер һү Эхэ орондоо үгэхэ зорилго урдаа табинабди. Гадна ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда, мүн хахад жэлдэ һү һааха, гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаряа баһал болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхы шадалаараа оролдохобди.

Иимэ үрэ дүнгүүдые туйлаха, урдаа табиһан зорилгонуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ арга боломжо коллективтэ гүйсэд бии. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхеэр, бүхы дээрээ олонхи һаалишаднай нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо һураггүй ехэ һү һаагаад байна. Түсхайлбал, бүхы 20 һаалишадай 13-ниинь һү һааха III кварталай түсэбые үлүүлэн дүүргээ һэн. Хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ нэгэшье һаалишамнай үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаажа шадаагүй һаань, харин байгша ондо юһэн һара соо долоон нүхэднай үнеэн бүриһөө 1727—1897 хүрэтэр килограмм һү абажа шадаа. Энээгээрнь харахада, жэлэй дүүрэтэр тэдэнэр булта 2000—2500 хүрэтэр килограмм һү һааха дүүрэн аргатай. Манай түрүүшүүл Б. А. Намсараева, А. Ж. Дамшилова, Ц-Х. Г. Очирова, Н. Ц. Гумпылова гэгшэд үнгэрхэеэ байһан октябрьда хоёр мянганай дабаа дабахань.

Хоёрдохёор, байгша ондо колхоздо малай эдихэ үбһэ тэжээл урдынхиһаа ехээр бэлэдхэгдээ. Түсхайлбал, ажахы энэ жэлдэ 36,6 мянган центнер үбһэ абаха түсэбтэй һаа, 33 мянга шахуу центнер үбһэ бэлэдхээ, 1000 центнерэй орондо 1400 тонно сенаж, 9380 тонно силос дараха аад, 12,5 мянга үлүүтэй шэмэтэ тэжээл нөөсэлһэн байна. Ороо̀һо таряаншье ехэ абтаа. Полинууд дээрэ һолоомоншье элбэг.

Иигээд ерэхэдээ имагтал бии байһан үбһэ тэжээлые һайнаар буйлуулжа, шанаржуулжа, үнеэдэй үгэһэн һү шэмынь зэргээр, зүбөөр эдюулээд, малшадай ажалые шадамараар эмхидхээд, хэрэгтэй юумээр хүсэд хангаад, социалис мүрысөө ашаг үрэтэйгөөр эмхидхээд байгаа һаа, үбэлжэлгын үедэ сагаан эдеэ дэлбэрүүлхэ арга боломжо манайда бии.

Гэхэтэй хамта бидэнэй ажалда дутуу дунданууд огто үгы, хамаг юумэн хуу һайн гэжэ хэлэхэ болоо һаа, буруу. Һү һаалние дээшэлүүлхэ, илангаяа продукциин шанарые һайжаруулха талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжо манайда ехэ, тэдэмнай гүйсэд ашаглагданагүй гэжэ мэдэрнэбди. Жэшээнь, гүрэндэ худалдагдаһан һүнэй шанар үшөөл муу байһаар. Бүхыдөө тушаагдаһан 5000 шахуу центнер һүнэй оройдоол 680 гаран центнерынь нэгэдэхи сортоор абтаа. Тиихэдэ 4100 центнерынь хоёрдохи сортдо хүрөө.

Гол зорилгомнай юуб гэхэдэ, үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхэтэеэ хамта, сагаан эдеэнэй шанарые эрид һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха, шанарай түлөө айхабтар шанга тэмсэл дэлгэрүүлхэ болонобди.

Колхозой һү һаалиин хоёр фермын коллективүүд униһөө хойшо хоорондоо мүрысэжэ ажалладаг юм. Жэлэй эхинһээ хойшо Ехэ-Худэриин фермынхид үнеэн бүриһөө һааһан һүнэйнгөө хэмжээгээр бидэнние багаха ахижа ябана. Гэбэшье ноябрь һарын эхеэр ээлжээтэ дүн гаргалгын болоходо манайхин хүршэнэрөө ахижа гараха зэргэтэй. Энээниие һүүлэй арбан хоногой дүн гэршэлнэ.

Малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ, энэ үе соо мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ худалдахын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэел гэжэ сэлэнгынхид зүб уряална. Тэрэниие манайшье малшад һайшаан дэмжэнэ.

Б. ГАРМАТАРОВ,
Хяагтын районой «Дружба» колхозой Энхэ-Талын фермые даагша.

ОРОЛДОСЫН ХҮСӨӨР

Оронгын совхозой Кибалино тосхоной һү һаалиин фермэ байгша ондо урагшатайгаар хүдэлнэ. Нёдондонойхидо орходоо 1 үнеэн бүриһөө жэлэй эхинһээ 521 килограмм һүн ехээр һаагдаба. Мүнөө үнеэд үбэлэй гуримаар харууһалагдажа, талханай зүйлнүүдтэй холиһон хэршэгдэһэн һолоомон тэжээлэйнь рационда ороно. Һү һаалинень нэмээхын тула ноябриин 1-һээ силос үгтэжэ эхилхэ.

Фермын түрүү һаалишан А. И. Суслова жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 2448 килограмм һү һаагаад байна.

Мүнөө фермын коллектив Октябриин һайндэрые угтуулан, һү һаалияа дээшэлүүлхын түлөө оролдоно.

Н. ДАБАЕВ.
Улаан-Үдын район.

Улаан-Үдын районой «Советская Россия» колхоз мүнөө жэлдэ элбэг баян ургаса хуряаба. Дүн хамта 35 мянга шахуу центнер ороо̀һон хуряагдажа, түсэб холо үлүүлэгдэбэ. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер ороо̀һон суглуулагдаа. Колхозой комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Дээдэ-Жэрэмэй сельскэ Соведэй депутат Петр Елизарович Клементьев һайн дүн туйлаа. Хоридохи жэлээ комбайн жолоодожо ябаһан энэ механизатор хүдэлмэриингөө баян дүршэлдэ залуушуулые һургана.

Депутатай эршэтэ ажалай жэшээгээр ажаллаһан комбайнернууд Б. Н. Терехов, Н. К. Трифонов, А. М. Карпов болон бусад социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, мүн лэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. Арадай депутат П. К. Клементьев таряа хуряалгын хугасаа соо 4 мянга шахуу центнер ороо̀һо суглуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сельскэ Соведэй депутат, түрүү комбайнер П. Е. Клементьев.

В. АНДРЕЕВЭЙ фото.

СААДУУД СЭСЭГЛЭХЭ

БАМ-ай Баруун участогай газарай хүрьһэн ба уларил үрэ жэмэстэ ургамалнуудые тарижа ургуулхада тааруу зохид юм. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Сибириин ба Алас Дурна зүгэй географиин институдай болон Сибириин саад эрхилхэ институдай эрдэмтэд иимэ тобшолол хээ юм. Тэдэнэй дурадхалаар түмэр зам шадархи һуурин тосхонуудта саад эрхилхэ хамтын ажахынууд байгуулагдана.

Усть—Кут—Северобайкальск гэһэн линеэр сэбдэг хүйтэн газарай урда хилэнь гарадагшье һаань, мэргэжэлтэд саад тарижа болохо участогуудые элирүүлээ юм. Эдэнь гэбэл Лено, Киренгэ, Улькан ба Кунерма мүрэнүүдэй нуга голой газар болоно.

Сибириин селекционернүүд саад ургуулагшадта хүйтэндэ тэсэмгэй яблониин, сливын, шасарганын, гүлзөөргэнын сортнуудые бии болгоо юм. Эндэхи онсо илгаануудые хараада абажа, тэдэниие тарижа ургуулха арга зохёоходонь селекционно ба туршалгын станцинуудай гол пунктнууд туһалха байна. Түмэр замай хото городууд болон һуурин тосхонуудта иимэ пунктнууд нээгдэхэ юм.

Эрхүү.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДҺЭЭ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМҺЭЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДҺЭЭ

Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой РАШИДОВ Шараф Рашидович 1983 оной октябриин 31-дэ гэнтэ наһа бараба гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы шаналалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ | СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ХАРЮУСАЛГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ хүдөө ажахын үйлэдбэри гол һуури эзэлнэ. Тиимэһээ энэ шухала һалбарие КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй эрилтэдэ хүрэмөөр эрхилхэ, тэрэнэй хүгжэлтые эршэдхэхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ гээшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, нэн түрүүн тэрэнэй хүтэлбэрилхы штабай —Хүдөө ажахын министерствын болон агропромышленна нэгэдэлнүүдэй, трестнүүдэй партийна организацинуудай дайшалхы хэрэг болоно. Эгээл шимэ эрилтэтэйгээр республикын хүдөө ажахын министерствын парткомой тоосоото элидхэл тэндэхи коммунистнуудай хамтын тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ һаяхана зүбшэн хэлсэгдээ.

Энэ партийна организаци хүсэ ехэтэй, 120 коммунистнуудһаа бүридэнэ. Тэндэ Хүдөө ажахын министерствынхиһээ гадна «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй, «Птицепром» трестын, «Бурятмежколхозлес» нэгэдэлэй, Госплемнэгэдэлэй коммунистнууд ороно.

— Тоосоото үедэ республикын хүдөө ажахыда нилээд амжалтанууд туйлагдаа,—гээд элидхэл хэһэн парткомой секретарь А. А. Лазарев тэмдэглээ.—Республика дотор шубуу үсхэбэрилгэ бүхыдөө промышленна һуури дээрэ гаргагдаа. Гахайн мяханай 93 процентнь хүсэд оньһожорvулагдамал комплекснуудта үйлэдбэрилһэнэй, малай үбэлжэлгые урагшатайгаар үнгэргэһэнэй ашаар гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ, республикын 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаһан байнабди. Мүнөө жэлдэ тарялан, сабшалан дээрэһээ яһала һайн ургаса абтаа. Деб дээрэхи мэдээнүүдые харахада, республикын колхоз болон совхозууд бүхыдөө 577 мянган тонно орооһо таряа хуряажа абаа гэхэ гү, али гектар бүридэ дунда зэргээр 13,2 центнер хүртэбэ. Гүрэндэ таряа худалдаха түсэб 95,5 процентдэ хүргэгдөө, таряа тушаалга үргэлжэлһөөр. Гүрэндэ хартаабха худалдаха даабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Эдэ амжалтануудта республикын коммунистнуудай, коллективүүдэй хубита бии.

Тиигэбэшье элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд гол анхаралаа бии байгаа дутагдалнуудта, шиидхэгдээгүй асуудалнуудта зорюулһан байна. Илангаяа КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй эрилтын ёһоор, хүдөө ажахы эрхилдэг органуудай хүдэлмэриин онол арганууды, ёһо гуримуудые нарижуулан һайжаруулха талаар биратай юумэн хэгдээгүй, бүхыдөө тооной хүүшанайхяараал хүдэлжэ байнхай. Республикын болон районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ ородог хүтэлбэрилхы зургаанууд хүсэеэ нэгэдхэн хүдэлжэ захалаадүй, бэе бэетэеэ холбоо барисаа багатай байһаар.

Эдэ бүгэдэһөө боложо, газар тарялан эрхилхэ зональна системэ, севооборонууд һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ, ургаса ехэтэй шэнэ сортнуудай, белок элбэгтэй рапс, донник гэхэ мэтэ ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ даабари дүүргэгдэнэгүй.

Мал ажалда, илангаяа малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнууд суглаан дээрэ ехээр шүүмжэлэгдээ. Коммунист А. Е. Хажеев Госплемнэгэдэлэй селекционно-племенной таһагые даагаша байха зуураа, энэ хүдэлмэриие һайжаруулха арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэжэ шадаагүй гэжэ сэхэ заагдаа. Энэнь ямар баримтануудаар гэршэлэгдэнэб гэхэдэ, байгша ондо эбэртэ бодо малай шанарые тодорхойлхо бонитировко хэхэ түсэб миил 16 процент дүүргэгдээ, бухануудай шанарые шалгаха хэрэг тоогдоногүй, зоотехническэ тоо бүридхэл гуримшуулагдаагүй байһан зандаа. Хонин ажалда үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри өөдэлнэгүй. Буряадай түхэлэй нарин нооһото хонидой тоо 1980 ондо 400 мянганда хүргэгдэхэ хараатай байгаа һаа, мүнөө оройдоо 149,3 мянга, тэрэ тоодо эхэ хонидынь 82,7 мянга болоо. Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри һанаһанда хүрэмөөр ябуулагданагүй. Илангаяа Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Загарайн районуудта тэрэ муугаар эмхидхэгдэнэ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн Госплемнэгэдэлэй начальнигай орлогшо А. Е. Хажеев элидхэл дотор хэгдэһэн шүүмжэлые буруушааха, хэһэн хүдэлмэреэ дээгүүр сэгнэхэ һэдэлгэ гаргаа. Теэд тэрэнь хэндэшье дэмжэгдээгүй. Госплемнэгэдэлэй партийна организациин секретарь Е. Ж. Доржиеза эндэ үгэ хэлэхэдээ, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри мүнөөнэй үе сагай эрилтэдэ хүрэнэгүй, нэгэдэлэй мэргэжэлтэдэй энэ хүдэлмэриин хойноһоо, искусственна үрэжүүлгэ эмхидхэлгые нарин һайнаар хинан шалганагүй гэжэ мэдэрхэ баатай болоо. Тиихэдээ районуудай племнэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые ямаршье шалтагаангүйгөөр, манай зүбшөөлгүйгөөр һэлгэжэрхидэг буруу ябадалда эсэс табиха эрилтэ хээ.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд «Птицепром» трестын харьяата ажахынуудай шубуунай фабрикануудай һайн талые тэмдэглэхэдээ, тэдэнэр 1982 ондо 7578 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулаа, үндэгэ, шубуунай мяха гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаринуудаар урагшатайгаар дүүргээ гэжэ хэлээ. Тиигэбэшье энэ һалбариие хүгжөөхэ арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэ гэхын аргагүй. Ажалай эмхидхэлэй, журамай һула дээрэһээ нёдондо Твороговско фабрика, Никольско, «Забайкалец» совхозууд гарзатажа гараһан байна. Шубууд, илангаяа дальбараанууд олоороо үхэл гарзада орvулагдана, тэдэниие харууһалха, эдеэлүүлхэ технологи наринаар баримталагданагүй.

— Шубуудай фабрикануудһаа, гараһан шабааһа шабха хэрэглэгдэнэгүй тооной,—гээд тус трестын ахамад агроном К. Т. Тархаев суглаанда хабаадагшадай анхаралые татаа. —Жэлдэ 180 мянган тонно шубуунай аргал хаягдана, тэрээгээр 50 мянган гектар тарялан үтэгжүүлжэ болохо байгаа. Теэд тэрэниие хэрэглэхэ гэжэ хэншье оролдоногүй. Улаан-Үдын шубуунай фабрикада тэрэ хатаагдажа, брикет болгогдоно, тэрэниие ямаршье мал дуратайгаар эдидэг. Саашань нүхэр Тархаев шубуунай фабрикануудые ажахынуудтай нэгэдхэжэ, тэжээл абаха газартай болгобол, һайн бэлэй гэһэн дурадхал оруулаа.

Суглаан дээрэ «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй хүдэлмэри яһала шүүмжэлэгдээ. Юуб гэхэдэ, эдэнэр байгша ондо торф малтажа, тарялан дээрэ гаргаха түсэбөө дүүргээгүй, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха, хэрэглэхэ технологи наринаар баримталагданагүй, малай байрануудһаа гаргагдадаг шэнгэн шабааһа шабха, шубуунай аргал муугаар хэрэглэгдэнэ ха юм. Энэ нэгэдэлнүүдэй техническэ бааза һула, барилга хэхэ материалнууд дутaлдана. 2 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха складууд хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ тухай тус нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэ Д. Д. Тушинов үгэ хэлэжэ, ажал ябуулгадаа бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхажа, түсэбөөр хараалагдаһан ашаае саг соонь зөөхын тула автомобиль болон транспортаар нэмэжэ хангаха шухала гэһэн эрилтэ табяа. Хэрбээ тиимэ хүсэтэй болоо һаа, республика дотор жэлдэ 3 миллион тонно органическа үтэгжүүлгэ зөөжэ гаргаха арга бии.

Үгэ хэлэгшэд мүн «Бурятмежколхозлес» нэгэдэлэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые шүүмжэлээ. Тарялан дээрэ модо һуулгаха хүдэлмэри профессиональна доодо хэмжээндэ ябуулагдана, һуулгагдаһан һөөгүүд ехэнхидээ хосороогдошоно гэжэ тэмдэглэгдээ. Тус нэгэдэлые эрхилэгшэ Г. Н. Бородин үгэ хэлэхэдээ, бии байгаа дутагдалнуудые мэдэрээд, тарилга хэхэ жэжэ модод ургуулагданагүй гэжэ ..эдүүлээ.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор хүдэлмэриингөө эмхидхэлые хубилгаха, хүдөө ажахые эрхилдэг органуудта хүдэлдэг мэргэжэлтэ бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, хүдөөгөөр ябахадаа тэндэ ажалладаг мэргэжэлтэдтэ эрилтэ ехээр табиха, бодото туһаламжа хүргэхэ зэргэтэй гэжэ хэлсээ.

Хүдөө ажахын министерствын эхин партийна организациин секретарь Г. А. Угрюмов үгэ хэлэхэдээ, хаа хаанагүй ажалай журам наринаар баримталха, суглаа зүблөө хэхэ гэжэ ехээр оролдонгүй, харин хүдөөгөөр ябажа, мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй ажалые шалгаха, тэдэндэ туһалха гэжэ эрмэлзэхэ хэрэгтэй гээ. Министерствын зарим таһагта хүдөөһөө ороһон бэшэгүүдые, гомдол болон дохёонуудые тэрэ доронь хаража, бодото хэмжээ абаха гэжэ оролдодоггүй муутай.

Хүдөө ажахын бүхы хубинуудта экономическа хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, ажахын тоосоото бригада, звенонуудые, гүүртэ, отарануудые эмхидхэхэ, хаа хаанагүй алмалта, арьбалалта хэхэ тухай хөөрэлдөө. Энэ жэлдэ бригадна подрядай гуримаар 671 бригада хүдэлөө, тэдэндэ хахалагдадаг газарай 40 процентнь даалгагдаа. Эдэ бригадануудта бултанһаа ехэ ургаса абтаһан байна.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые нэгэ газартань удаан хүдэлгэхэ, тэдэнэй эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, тэдэнэртэ шанга эрилтэ табиха тухай республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо Н. И. Данилов хэлэһэн байна. Нэн түрүүн тэдэнэрэй шадабариие аттестациин хүсөөр шалгажа байха хэрэгтэй.

Суглаан дээрэ 9 коммунист үгэ хэлээ. Эндэ КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша Б. Н. Николаев хабаадажа, үгэ хэлэһэн байна. Суглаанда хабаадагшад шэнэ парткомые, районно партийна конференцидэ хабаадаха делегадуудые һунгаа. Парткомой секретаряар А. А. Лазарев дахин һунгагдаа.

Б. ГЫЛЫКОВ.

Рашидов Шараф Рашидов[ич]

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Шараф Рашидович Рашидов 1983 оной октябриин 31-дэ гэнтэ наһа бараба. Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша бүхы наһаяа коммунизм байгуулха агуу ехэ хэрэгтэ зорюулаа юм.

Шараф Рашидович Рашидов 1917 оной ноябриин 6-да Узбегэй ССР-эй Джизак хотодо үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн байгаа. 1939 онһоо КПСС-эй гэшүүн, Самаркандын гүрэнэй университет ба ВКП(б)-гэй ЦК-гай дэргэдэхи партийна дээдэ һургуули дүүргэһэн, 1935 ондо багшалжа, ажалайнгаа намтарые эхилһэн юм. Хэдэн жэлнүүдэй туршада журналистын ажалда ябаа. 1941 оной августһаа Совет Армиин зэргэдэ, комсомолой ба партийна хүдэлмэридэ хүдэлһэн, немец-фашис булимтарагшадта эсэргүү байлдаануудта хабаадалсаһан. 1943 ондо хүндөөр шархатаһанай һүүлээр Совет Армиһаа табигдажа, Самаркандын областной газетын редактораар хүдэлөө. 1944 ондо тэрэ партиин Самаркандын обкомой секретаряар һунгагдаһан байгаа. 1947 онһоо «Кизил Узбекистон» гэжэ республиканска газетын редактор, һүүлдэнь Узбекистанай Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ байгаа. 1950 онһоо 1959 он болотор Ш. Р. Рашидов Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, тиин 1960 он болотор СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, 1970 онһоо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн байһан юм.

1959 оной мартһаа наһанайнгаа һүүлшын үдэрнүүд хүрэтэр Ш. Р. Рашидов Узбекистанай Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретаряар хүдэлһэн байна. Партиин XX съезд дээрэ ЦК-гай гэшүүндэ кандидадаар, харин XXII—XXVI съезднүүд дээрэ КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүнээр һунгагдаһан юм. 1961 онһоо 1966 он болотор КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, 1966 оной апрельһээ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат байгаа. Ш. Р. Рашидов СССР-эй III—X зарлалнуудай Верховно Соведэй депутат байгаа.

Партийна, гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулгын бүхы участогуудта хүдэлхэдөө, Ш. Р. Рашидов коммунизмын хэрэгтэ эгэршэгүй үнэн сэхэ, партиин политикые шууд зоримгойгоор бэелүүлдэг һэн. Тэрэ шэнэ юумэндэ ехэ анхаралтайгаар хандадаг, партийна ба гүрэнэй ажабайдалай асуудалнуудые зохёохы ёһоор шиидхэжэ, ху-

Ю. В. Андропов, Г. А. Алиев, М. С. Гор[бачев], ...шин, А. А. Громыко, Д. А. Кунаев, Г. В. Ро[манов], ...хонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, ... В. И. Воротников, П. Н. Демичев, В. И. До[лгих], ...нецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Солом[енцев], [Ше]варднадзе, М. В. Зимянин, И. В. Капи[тонов], ...ков, Н. И. Рыжков, Т. Н. Ментешашвили, ... И. Г. Анисимкин, Ю. П. Максимов, В. К. ... Мусаханов, Т. Н. Осетров, А. У. Салим... ходжаев, Н. Д. Худайбердыев, К. Камал... мудова, У. Умаров, Р. Ашуралиев, Р. Г. ... М. Камалов, А. Каримов, А. К. Карим... лов, Х. Умаров, В. А. Хайдуров, М. Худ... Шагазатов, Г. М. Марков, А. С. Садык... Н. П. Железнов, Д. Юсупов, С. А. Аз...

ЗОХЁОХЫ ШУНАЛТАН

Зураглал

Ажалша хүнэй, мэргэжэлээ зүбөөр хэрэглэжэ, хэдэг ажалаа бодото дээрэнь харуулжа, омогорхохонь гайхалтай бэшэ. Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай слесарь Максим Иванович Фефелов бидэниие дахуулан, шубуудые үүсэлдэг цех асарба.

Энэ цех комбинадай эгээл томо үйлэдбэринүүдэй нэгэн болодог. Үдэртөө эндэ хэдэн мянган шубууд мяхан болгогдохоһоо гадна, тэдэнэй үдэ суглуулагдажа, тусхай цехтэ абаашагдажа угаагдаад, хатаагаад, удаань нарин нягтаар илгагдажа, зөөлэхэн подушка, хүнжэлнүүд болгогдохоор эльгээгдэдэг юм. Шубуудые үүсэлхэдэ, тэдэнь конвейерээр дамжуулагдан, хүрибтэр үнгэтэй тусхай воскомасса руу шунгуулагдадаг. Воскомассань тэрэ дары зогсожо, шубуунай үдэтэй хамта хобхордог. Тэрэниие хайлуулжа, үшөө дахин хэрэглэхэ, мүн шубуудай үдэ суглуулха түхеэрэлгэ энэ цехтэ тодхогдонхой. Иигэжэ үнэтэ материал гамнагдана, шубуунай үдэнүүд абтана. Хэдэн агрегадуудһаа бүридэһэн иимэ технологическа түхеэрэлгэ, комбинадайнгаа мэргэжэлтэдэй туһаламжаар М. И. Фефелов уран бэрхэ нүхэдтэеэ хамта зохёон бүтээһэн юм.

— Энэ түхеэрэлгэмнай арбаад жэлэй туршада һайнаар хүдэлжэл байна, — гэжэ Максим Иванович энеэбхилэн хөөрэнэ.

Туршалгын бүлэгэй ажалай һаяын туйлалтануудай нэгэн гэхэдэ, техническэ фабрикын үйлэдбэрилгын цехтэ тодхогдоһон транспортёр болоно. Тус цех республикымнай хүдөө ажахынуудта малай тэжээл болгон эльгээгдэдэг мяха-яһанай гурил гаргадаг юм. Эндэ эгээл хүшэр юумэниинь гэхэдэ, халуун ууралаар буйлуулагдаһан яһа тээрмэдэ зөөхэ ажал байгаа. Комбинадай уралан нарижуулагшад эндэ яһа зөөхэ онсо оньһон транспортёр зохёон бүтээгээ. Хэдэн һарын туршада тэрэнь һайн хүдэлжэ, бүгэдые баясуулна. Энээнһээнь ехэхэн экономическа алмалта туйлагдана, гадна хүдэлмэришэдэй ажалайнь эрхэ байдал һайжарна.

— Тэрэ мэтые би гансаараа һанажа бүтээгээ гээшэб. Комбинадаймнай слесарьнүүд анханһаа алдартай мэргэжэлтэд юм.

Үнэхөөрөө, элдэб янзын түхеэрэлгэнүүдые удаан сагта һайнаар хүдэлгэхэ, продукци ехээр гаргаха, гарай хүшэр хүндэ ажалые мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ хүргэмөөр хүнгэдхэхэ үүргэтэй мэргэжэлтэдшье, хүдэлмэришэдшье комбинадта олон юм. Слесарьнүүд Б. С. Деревянных, Р. И. Гусляков, Г. С. Заиграев, инженернүүд В. Н. Токтохоев, Б. Г. Вилисов, Н. Н. Хадаханов болон бусад комбинадтаа техническэ дэбжэлтые үргэдхэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ зорюулдаг гээшэ.

Еһотойл ажалша сэхэ хүн байһанаа гэршэлжэ, Фефелов гансал өөр тухайгаа бэшэ, харин суг хүдэлдэг нүхэдөөрөө, мэргэжэлтэдээрэе ехэтэ омогорхон, тэдээн тухай хөөрэжэ үгөө һэн. Максим Иванович комбинадта гуша гаран жэл хүдэлнэ. Тэрэнэй урда, хара багаһаа хойшо, дайнай үедэ колхозой ажал хэһэн, долоон жэлэй туршада сэрэгэй албанда ябаһан намтартай. Хорёод жэлэй саана комбинадта туршалгын бүлэгэй бии болгогдоһонһоо хойшо хүдэлнэ. Максим Иванович эгээл эндэ тааранги хүн. Энэ ажалдань гансашье гарай шадабари бэшэ, ухаалан зохёолни нэн түрүүн хэрэгтэй. Нэгэтэ бэшэ һонин бодолой толгойдонь түрэхэдэнь, Максим Иванович мэргэжэлтэдые һонирхуулжа, хамтын үүсхэл эдэбхижүүлһэн байха юм. Иимэ оролдосынгоо түлөө энэ хүн олон дахин шагналда хүртэһэн, онсолон тэмдэглэгдэһэн юм. М. И. Фефеловэй нэрэ хододоо социалис мүрысөөндэ илагшадай дунда нэрлэгдэдэг. Ехэнүүд һайндэрнүүдтэ тэрэнэй үргэн энгэр дээрэ Ажалай Улаан Тугай орден ялардаг.

Иимэл даа, комбинадай хүндэтэй зонуудай нэгэн болохо Максим Иванович Фефелов. Хүнтэй хөөрэлдэхэдөө аалиншаг, намдуухан зантайшье һаань, хүдэлмэришэн нэрэеэ сэбэр сэхээр абажа ябадаг, зохёохы шуналтай хүн гэжэ мэдэхээр.

Б. ГАДЬЯНОВ

АМЖАЛТААЯА АРЬБАДХАХА АРГАТАЙБДИ

Ниитын малые шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангажа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гээшэ хүдөөгэй ажалшадай шухала зорилго болоно. Манай колхозой правлени болон парткомдо үнгэргэгдэһэн зүблөөнүүд дээрэ энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ тушаа оло дахин харагдажа үзэгдэһэн байха. Тиигэжэ подрядна гуримай ёһоор хүдэлхэ кукурузашадай хоёр звено бии болгохо гэжэ хараалагдаа һэн. Эдэ звенонуудай нэгыень толгойлхые намда дурдахадань, арсаагүй бэлэйб. Үрэжэл, зориг, Бидаани-Бүүдэй, Шабар-хотон гэһэн газарнуудта оршодог хамта дээрээ 350 гектар талмай манай звенодо даалгагдаа һэн.

Нэн түрүүн звенодомнай ходо хүдэлхөөр хүнүүдые колхозой правлени, партком томилоо юм. Тиин Максим Дамбаев, Борис, Бильсур Аглеевүүд, Валерий Цыденов, Базар Занаев, Владимир Лажапов, Дагба Будаев гэгшэд звеногоймнай бүридэлдэ ороо. Манда дүрбэн трактор болон хэрэгтэй болохо хүдөө ажахын бусад техникэ даалгагдаа һэн.

Тиигээд участогуудаа һайнаар шэнжэлжэ үзэһэнэй һүүлээр, ханаабуудые малтаха, газараа жэгдэрүүлжэ, зохидхоноор дүрбэлжэн хээ хэхэ гэжэ шиидээбди. Намартаа, үбэлдөө Зориг гэжэ газарта гектар бүхэндэ гурбан тонно наг шэбхэ зөөгдөө. Бэшэ участогуудта РМГ түхэлэй машинаар минеральна үтэгжүүлгэ гектар бүхэндэ гурбан центнер болохоор гаргаабди.

Май һараһаа эхилжэ поли дээрээ ходо хүдэлөөбди, энэ һарын хорёодоор кукурузаяа тарижа эхилээ бэлэйбди. Тэрэнэй һүүлдэ нэгэ неделитухай болоод байхада таригдаһан полинууднай борнойлогдоо. Ургамалнуудай бултайһан хойно мүн лэ баһа борной шэрээ һэмди. Кукурузын ургажа 15—20 хоноод байхада бог үбһыень үгы болгохын тула ОВТ түхэлэй машинаар химическэ элдүүрилгэ хээбди. Энэ ушар ургамалай түргөөр ургахада ехээр нүлөөлөө гэжэ һананаб.

Гадна далангуудай хоорондын элдүүрилгэ хэхэ гээшэ мүн лэ туһатай зүйлнүүдэй нэгэн болоно.

Кукурузын жэгдэ бэшээр ургаһанһаа боложо, 60 гектар газарта дахинаа тарилга хэхэшье ушар тохёолдоо. Юрэдөө, кукуруза ургуулгын агротехническэ болзоо нарипаар сахиха, газараа һайнаар элдүүрилхэ гэжэ яһала оролдогдоо гээшэ.

Цыдын Цыремпилович Базаров кукурузын эзэлһэн полинуудые уһалаа. Тиигэжэ энэ жэлэй эрхэ байдалаар бүхы участогууд дээрэһээ мүү бэшэ ургаса абтаа. Зарим участогуудта, жэшээнь, Бидаани-Бүүбэй гэжэ газарта гектар бүриһөө 272 центнер ургаса абтаа.

Бидэнэр Фарт Мифтахович Мифтаховай хүтэлбэрилдэг звеногойхидтой мүрысэн ажалланабди. Тэндэ манай нүхэд коммунист Виктор Гармаев, Владимир, Анатолий Кожевинүүд, Сергей Цыдыпов, Александр, Сергей Мисюркеевүүд хүдэлдэг юм. Тэдэнэршье энэ жэлдэ бараг һайн ургаса хуряагаа. Мүнөө жэлдэ бидэ хамтадаа 9189 тонно силос даража, түсэб, даабаряа дүүргээбди.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар һаяхана манай нүхэр Фарт Мифтаховта «Буряадай АССР-эй габьяата механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Энэ ушар маниие бултыемнай баясуулаа. Суг хүдэлжэ ябаһан нүхэрсо бидэ үнэн зүрхэнһөө амаршалжа, хододоо амжалтатай ябахыень хүсөө һэмди.

Мүнөө манай звено һолоомоёо суглуулжа байна. Ехэ түмэр тэргэнүүдые дархалаад, тракторааргаа һолоомо дүтын малай байрануудта зөөнэбди.

Энэ ажалаа дүүргээд, кукурузынгаа полинууд дээрэ наг шэбхэ гаргахабди, уһа саһа тогтоохо хүдэлмэринүүдые хэжэ эхилхэбди.

Баян Гол... Нээрээшье гоё һайхан, баян дэлгэр, ужам нютаг даа. 1941 ондо аба, эжымнии миниин арбатай байхада эндэ зөөжэ ерээ бэлэй. Буряад, ород нүхэдтэеэ суг үдэжэ үндыгөөб. Тиимэһээ Баян Гол миниин хоёрдохи нютаг юм. Дайнай хүндэ жэлнүүдтэ колхоздоо ажал хүдэлмэри хэжэ эхилээ һэм. 1959 ондо Могойтодо трактористнуудай курсада һуралсажа, механизатор болоо бэлэйб. Тэрэ гэһэнһээ хойшо олон янзын тракторта хүдэлэгдөө. Һүүлэй үедэ К-700 түхэлэй тракторташье һууглааб. Намда нэгэдэхи класай механизатор гэһэн нэрэ зэргэ олгогдонхой. Минии багахан ажалай хубита үндэһөөр сэгнэгдэжэ, 1975 ондо Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэм.

1969 ондо КПСС-эй гэшүүндэ абтаа бэлэйб. Колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ колхозой правлениин гэшүүнээр һунгагдаа һэм. Колхозингуудай энэ ехэ этигэл найдабариие харюулхын түлөө оролдохо ёһотойгоо мэдэржэ ябадагби.

Бидэ хани нүхэр Софьятаяа дүрбэн үхибүүдтэйбди. Ехэ басаган Фаямнай 1979 ондо Улаан-Үдын медицинскэ училищи дүүргээд, хүдэлжэ байна. Римма, Рая басагаднай баһал ажаллана. Шамиль хүбүүмнай юһэдэхи класста һурана.

Фая басагамнай нютагайнгаа хүбүүн Анатолий Бадмаевта хадамда гаранхай. Шагдар Маланович худынхитаяа зэргэлээд эбтэй эетэй һуугшабди. Үхибүүдэйнгээ эбтэй һайнаар һуухада, бидэнэр, түрэлхид, баяртайл байдаг гээшэбди.

Манда, механизаторнуудта, сүлөөтэй саг гээшэ хоморхон лэ байдаг даа. Тиигэбэшье район, республика, орон доторнай ябуулагдажа байһан алдарта ажал хэрэгүүд тухай уншадагби, уласхоорондын байдалда боложо байһан үйлэ хэрэгүүдээр һонирходогби.

Энэ жэлдэ манай колхозой механизаторнууд баян ургаса ургуулжа, тэрэнээ саг болзор соонь хуряажа шадаа. Гүрэндөө таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээбди. Иигэжэ Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 66-дахи ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр уттахамнай.

Ерэхэ жэлдэ бүри баян ургаса абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлхэ зорилго бидэнэр урдаа табинхайбди.

А. ШАКИРОВ,
Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой кукурузашадай звеное даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: кукурузашадай звеное даагша А. Шакиров.

УРЕНГОЙ-ПОМАРА-УЖГОРОД

ТЮМЕНСКЭ ОБЛАСТЬ. Уренгой—Помара—Ужгород гэһэн газай соргоор промышленна түбүүдтэ түрүүшын миллиард кубометр сэнхир түлишэ эльгээгдээ. Уренгойн газоконденсатна уурхайһаа сэнхир түлишэ энэ булад соргодо дамжуулагдана. Газай уурхайнуудай баялигуудые уудалагшад социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Уренгойдо мэдээжэ үрэмдэлгын мастер М. Плиев (баруун гарһаа хоёрдохи) бригадын ва[х]тада жагсагшадай — (зүүн гарһаа) үрэмдэгшэ Михаил Карбак, Николай Никифоров, Гафур Хусаинов гэгшэдэй дунда.

ТАСС-ай фотохронико.

РЭЭДҮЙН ЭРХИМ ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

(АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ЭДЭБХИТГЭДЭЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗҮБЛӨӨНhӨӨ)

гин үүргые тэдэнэр ээм дээрээ даажа абанхай. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ онсолордоhоной ёhоор, «мүнөө hургуулиин партада hуугаад хорин нэгэдэхи зуун жэлэй эрэо бэрхэ зорилгонуудые бэелүүлхэ шуу. Сэдьхэл бодолой талаар элдэб хазагай ябадалнаа сэбэрлэгдэhэн бэлиг шадабарина палбагуулан, тэдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ гэжэ бидэ хүсэнэбди».

Эхэ зорилгонуудые ээм дээрээ даажа шадахаар ерээдүйн эрхэтэдые хүмүүжүүлхын тула мүнөөдэрэй hургуули хадаа нэгэн гуримтай, ажалай, политехническэ байха зэргэтэй гэhэн ленинскэ заабариин ёhоор хүгжэхэ зэргэтэй ха юм.

hуража байhан залуушуулые ажабайдалда, ажалда бэлдэхэ талаар совет hургуулин, багшанарай бэелүүлжэ байhан худэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй үндэр сэгнэлтэ үгэhые совет багшанар, тэрэ тоодо республикын гэгээрэлшэд сэдьхэлээ бэлсүүлэн угтаа гээшэ.

Совет багшанарай үмэнэ табигдаhан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ, hуралсал-хүмүүжүүлгын худэлмэриие амжалтатайгаар ябуулха хэрэгтэ hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд гол үүргэтэй гэжэ мэдээжэ. Республикын hургуулинуудта бэрхэ директорнүүд олон. Октябрьска районой 32-дохи hургуулиин директор В. М. Гуляев, Загарайн районой Новоильинскын дунда hургуулиин директор Б. Н. Сафронов, Октябрьска районой 35-дахи hургуулиин директор М. Л. Шункова, Железнодорожно районой 14-дэхи hургуулиин директор А. А. Алтаев, Зэдын районой Белоозерскын дунда hургуулиин директор Ш. Г. Батожапов, Бэшүүрэй районой Хэрэлтын дунда hургуулиин директор Д. Т. Дармаева болон үнинэй бусад хүтэлбэрилэгшэд элидхэл соо нэрлэгдээ. Дуршэл ехэтэй, үншэй худэлмэриие hайн хүтэлбэрилэгшэдэй зэргэдэ залуу директорнүүд жагсана. Тэдэнэй нэрэнүүд, бэелүүлжэ байhан хэрэгүүдынь олоной элидхэл соо мүн дурдагдаа.

Үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгэдэ мүнөө онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. В. И. Ленинэй ажалнуудые, зохёолнуудынь, мүн КПСС-эй документнүүдые hурагшадта тудалуулха талаар түүхын түрүү багшанар горитой амжалта туйладаг байна. Энэ талаар В. Л. Петров (Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй hургуули), Ч. Ш. Санжиижапова (Бэшүүрэй районой Шэбэртын дунда hургуули), Т. Н. Гуськова (Улаан-Үдын районой Ивалгын дунда hургуули), Л. Б. Биликтуева (Сэлэнгын районой Ноёхоной дунда hургуули) болон бусад багшанар горитой амжалта туйлана.

Гадна үндэр hайхан мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ литература горитой үүргэтэй юм. Литературын эрхим багшанар Н. Д. Коробенкова (Бэшүүрэй 1-дэхи дунда hургуули), Е. И. Красноруцкая (Хориин 1-дэхи дунда hургуули), К. А. Атутова (Доодо-Ивалгын 8 жэлэй hургуули) болон бусад тэмсэлшэ, эдэбхи үүсхэлтэй хүниие хүмүүжүүлхэ гэжэ бүхы урогуудтаа оролдодог. Литературын олон багшанар шабинарайнгаа үмэнэ сэдьхэл бодолой гол шухала асуудал табидаг, тиигэжэ ажалда дурлуулан, албан хойрог хүнүүдтэ, зөөри зүшэдэ хомхойролгодо дурагүйгөөр хүмүүжүүлнэ.

Түүхышшье, литературыншье багшанар, бусад предметнигүүдшье hурагшадые интернациональна мэдэрэлтэйгээр, гоё hайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ уялгатай. Энэ талаар горитой амжалтануудшье туйлагданхай.

Хэшээлдэ олоhон мэдэсэнь hурагшадай сэдьхэл бодолой шэмэг, этигэлынь болоно гэжэ тэдэнэй бодото хэрэгүүд гэршэлнэ. Хэдэн мянгаад hурагшад ажалай нэгэдэлнүүдтэ хамжан, үйлэдбэридэ худэлнэ, ажахынуудта хамhалсан олоhон мүнгэеэ Эб найрамдалай жасада оруулна, агитбригадын бүридэлдэ орожо, ажалшадта концерт харуулна, лекци уншалсана.

Гэхэтэй хамта арадай гэгээрэлшэдэй худэлмэридэ дутуу дунда юумэнүүдшье бии. Тэдэниие элишэлэн, зарим hургуулинуудай худэлмэриие элидхэлшэ тодорхойгоор шэнжэлэн шүүмжэлээ. Илангаяа үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгын худэлмэридэ зарим багшанар шадабаригүйдэнэ, дуршэлгүйдэнэ. hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд тэдэ дутуу дундануудыень усадхаха талаар бирагай хэмжээ абанагүй, hургуули доторой шалгалтые мүртэй ябуулнагүй.

Юрэдөө, hурагшадай дунда үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгын худэлмэриие зүбөөр хүтэлбэрилэн ябуулхын тула багшанар өөhэдөө энэ талаар шанга хүмүүжэлтэй байха, эрдэм мэдэсээ саг үргэлжэ шэнэдхэн hэльбэжэ байха уялгатай.

hургуулиин ажабайдалай бусадшье тала тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр хэлэhэн байна. Илангаяа hурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ, ажалшадай ерээдүйн халааниие бэлдэлгэ, хожомойнь мэргэжэлдэ дурлуулга хадаа мүнөөнэй hургуулиин гол шухала зорилго болонхой гэжэ мэдээжэ. Энэ талаар амжалтатайгаар худэлмэри ябуулжа байдаг hургуулинууд олон. Тиимэ hургуулинууд, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд элидхэл соо нэрлэгдээ. Гадна ажалай hуралсалые ябуулгада алдуу гаргадаг, энэ хэрэгтэ албан хойрогоор хандадаг нүхэд шангаар шүүмжэлэгдээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан нүхэд элидхэлшын хэлэhэн зүйлнүүдые дэмжэжэ, зарим hанамжыень гүнзэгырүүлэн, горитой нэмэлтэ оруулаа гэжэ тэмдэглэхээр.

Улаан-Үдын Советскэ районой 2-дохи дунда hургуулиин директор В. И. Корытов үгэ хэлэхэдээ, hурагшадые сэдьхэл бодолой талаар, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ ямар амжалта туйлаhан тухайдаа хөөрэжэ үгөө. Багшанарай амжалтатай hайнаар худэлхын тула hайн арга боломжоор хангаха, педагогикын томьёо үгэ хэрэглэбэл, таатай микроклимат гээшые байгуулха гээшэ угаа ехэ удха шанартай. Энэ талаар 2-дохи hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд горитой оролдолго гаргадаг байна. Багшанар үдэр бүри урогтоо дуратайгаар орохо, сэдьхэлынь ходо далижанхай ябаха зэргэтэй. Дуршэлтэй, наhажаал багшанар олоороо пенсидэ гаража эхилээ. Тэдэниие халан ерэhэн залуу багшанарые hурган хүмүүжүүлхэ шухала. Энэ асуудалда hургуулиин коллектив, хүтэлбэрилэгшэд бодомжотойгоор хандана. hүүлэй үедэ залуу багшанарай 250 урогто хүтэлбэрилэгшэдынь орожо, hайн талыень хүгжөөхэ, алдуу дутууень зааха талаар ехэ худэлмэри хээ.

Хориин районой Үдын дунда hургуулиин директор Л. Ф. Муруева ажалай болон амаралтын лагериин худэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. hурагшад совхозой үйлэдбэридэ хабаадаха зуураа ажабайдалтай дүтөөр танилсана. Жэшээнь, зунай амаралтын үедэ hурагшад имагтал хурьга харууhална, тэжээлэй бэлэдхэлдэ хабаадалсана бэшэ, харин нэгэ хурьганай харууhанда хэды шэнээн гаргаша гаргагдаhые, нэгэ килограмм, мяха, нэгэ литр hү үйлэдбэрилгын үнэ сэнгые тоолон гаргажа hурадаг.

Загарайн районой Новоильинскын дунда hургуулиин hурагшад ажахынгаа, нэрлэбэл, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үйлэдбэриин ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Дархитын hүнэй фермые hурагшад шефтээ абанхай. Энээн тушаа тус hургуулиин директор В. Л. Сафронов үгэ хэлэхэдээ, тодорхойгоор хөөрөө.

Хандагатайн леспромхозой туhаламжаар hургуулида тусхай автокласс бии болгогдоо. Тиигэжэ автомобиль заhабарилгын 1-дэхи, 2-дохи разрядай слесарьнүүдые, шофёрнуудые hурагшадай дундаhаа бэлдэдэг болонхой. Хүбүүд машина жолоодожо, басагад барандаа ажаhуудалай хэрэгые эрхилжэ hураха ёhотой гэжэ hурагшадтаа тэндэхи багшанар ойлгуулдаг юм хаш. hургуули ажахы хоёрой, hургуули предприяти хоёрой хоорондохи холбоо барисаан тухай, hурагшадые ажабайдалда бэлдэхэ хэрэгтэ үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй ямараар хандадагhaa олон юумэнэй дулдыдадаг байhан тухай үгэ хэлэгшэ өөрынгөө hанамжые хэлээ.

hурагшадые уншалгын шадабарида hургалгын гол шухала асуудалнууд тушаа, хүүгэдые хүмүүжүүлгэдэ арадай педагогикын онол аргануудые, онсолбол, бүлэ дотор гэрэй ажалда дадхаадаг, түрэлхидэй хэлбэришэгүй нэрэ хүндые өөдэнь үргэдэг байхаар эхэ, эсэгэнэрые hургаха тушаа Закаменск хотын 2-дохи hургуулиин директор А. Г. Струкова hанамжалаа.

Залуу директорнүүдэй нэгэн — Мухар-Шэбэрэй районой Шаралдайн дунда hургуулиин хүтэлбэрилэгшэ Г. И. Павленко бага-комплектно hургуулинуудай гол шухала асуудалнуудта үгэ соогоо тогтобо. Тиихэдээ Шаралдайн дунда hургуулиин харьяата — Хүhөөтын бага-комплектнэ hургуулиин жэшээ дээрэ тогтоhон байна.

Инспекторскэ шалгалтын, hургуули доторой хиналтын удха шанар тушаа арадай депутадуудай Октябрьска райсоведэй гэгээрэлэй таhагые даагша А. К. Габагуева тогтон хэлээ.

КПСС-эй обкомой эрдэмэй болон hуралсалай зургаануудай таhагые даагша Л. Я. Похосоев дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна.

Ц. ДОНДОГОН.

ХАРАХАДА—ГОЁ, ОХОДО—ХҮЙТЭН

[illegible] шарай hайхан, боложо энэдэ хир-... гурбан ... хойноо бодо-... [illegible]

мнай 10 градусhаа дээшэ дулаан болоогүй. ПМК-гай барилгашадhаа туhашье хүлеэhэнэй дэмы даа. Тиимэhээ «халаахайда» бэшэхэ, «Будамшууда» дуулгаха гэжэ шиидээ хүм. Бидэнэй барибан гомдолоор хэмжээ абхуулжа үзыт».

Мүн дурсагдаhан гэрэй 12-дохи байрада hуудаг Е. Пронина иигэжэ дуулгана:

«Гэр соомни хүйтэншье, шиигтэйшье. Намарайшье, мүн үбэлэй, хабарайшье үедэ 12 градусhаа дээшэ дулаан нэгэтэшье болоогүй. Али хүйтэ барихагүй муугаар баригдаhан гэр юм гү, али котельнэдэнь журам мэдэхэгүй хүнүүдэй ажалладаг дээрэhээ дулааниинь муугаар үгтэдэг юм гү? Комхозойшье, 335-дахи ПМК-гайшье хүтэлбэрилэгшэдтэ туhалыт, хэмжээ абыт гэжэ хэдэн удаа хандагдаа. Теэд туhа болоногүй даа».

Эдэ бэшэгүүдэй удхатай арадай депутадуудай Хориин районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Анатолий Цыреторович Гармаев танилсаhан байна. «Заагдаhан дутагдалнуудые түргэн усадхаха, гэр байранууд соо дулаан болгохо ёhотойбди. Хараарайгты, хоёр-гурба хоноод тэрэ гэрнүүдтэ дулаан боложо захалха»,— гэhэн юм.

Ямар хэмжээн абтааб? Мүнөө тэдэ гэрнүүд хүнэй hуумаар дулаан болоо гү? Үгы аaб даа. Тиимэhээ энэ асуудал табигдаха ёhоороо табигдана, хэлэгдэхэ ёhоороо хэлэгдэнэ. Намарай эдэ дулаан үдэрнүүдые hамбаашалан хэмжээ абаагүй hаань, үбэлдөө ямар байхань гээшэб?!

Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, коммунальна ажахын захиргаанай түбэй котельнэhээ «Первомайская» үйлсын 32, 34, 36. 38-дахи, «Октябрьская» үйлсын 1-дэхи, 3-дахи, 5-дахи гэрнүүд, поликлиникын, хэлхеэ холбооной отделениин, гостиницын, хүгжэмэй hургуулиин, «Березка» гэжэ хүүгэдэй яслисадай байранууд дулаасуулагдана. Дурдагдаhан эдэ газарнуудта мүнөө хүнэй тэсэхын аргагүй хүйтэн.

Халуун уhа дамжуулан ябуулдаг соргонуудай бүрин бүтэн бэшэ байhанhaa, октябрь hарын түрүүшын долоон хоног соо эдэ гэрнүүдтэ баhал дулаан үгтөөгүй байба.

Эгээл энэ үедэ ПУЖКХ-гай ахамад инженер Цырендоржи Норжимаевич Цыбиковтэй уулзаха ушар болоо hэн.

—Дулаа дамжуулдаг трассамнай бэлэн бэшэ байбал даа. Иимэ эртэhээ хүйтэрхэ, саhаар бударха гэжэ хэн мэдэлэй,— гэжэ харюусалгатай тушаалтэ энэ нүхэрэй хэлэhэн үгэнүүд тон гайхалтай.

Зунай зулгы дулаан, налгай hайхан сагта барилгын худэлмэри хэхэдэ, бүтээсэтэй байдаг гээшэ бээ.

335-дахи оньhожоруулагдамал нүүдэл колонныш барилгашад дулаа дамжуулха шэнэ трасса татаха даабари абаад, түмэр соргонуудые тодхон hуулгаха гүнзэгы траншейнүүдые малтахадаа, хуушан соргонуудыень эбдэhэн байба. Хүйтэнэй хүрэжэ ерэхэдэ шэнэ трассань хэгдээгүй, задагай, хуушанайхинь заhагдаагүй байгаа ха юм. hогно татуулhан хоолойнууд бэе бэедээ арай шамайхан гэжэ холбогдоно. Тэдэнь үнишье болонгүй эбдэршоо. Хэмжээн абтана. Худэлмэри хэгдэнэ. Хоолойнууд холбогдоно. Зүгөөр гэр байранууд соо дулаан боложо үгэнэгүй. Хэзээ дулаан болохо юм— хэлэхэнь бэрхэтэй. Гэбэшье барилгашадай найдамтай үгэдэ этигэхэ бологдоно.

Ордон гоё, үндэр, дулаан, өөрын пеэшэнээр дулаасуулагдадаг модон гэртэ ажаhуудаг ПУЖКХ-гай хүтэлбэрилэгшэ А. Н. Цыцыктуевтэ, мүн 335-дахи ПМК-гай дарга П. Г. Рубцовто ямар хамаа байхаб даа. Ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, ажалшадта hаналаа ехээр табидаг байгаа hаань, тэдэнэй худэлмэридэ иимэ дутагдалнууд байхагүй бэлэй. Үбэлэй хүйтэнэй үедэ ажалhаа гэртээ бусажа ерээд, даараха, зобохо гээшые өөр дээрээ үзөөгүй тэдэнэр эдэ бүгэдые хаанаhаа мэдэхэб даа.

Дурсагдаhан эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула Хориин арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком зохихо хэмжээнүүдые дары түргэн абаха зэргэтэй гэжэ найданабди.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

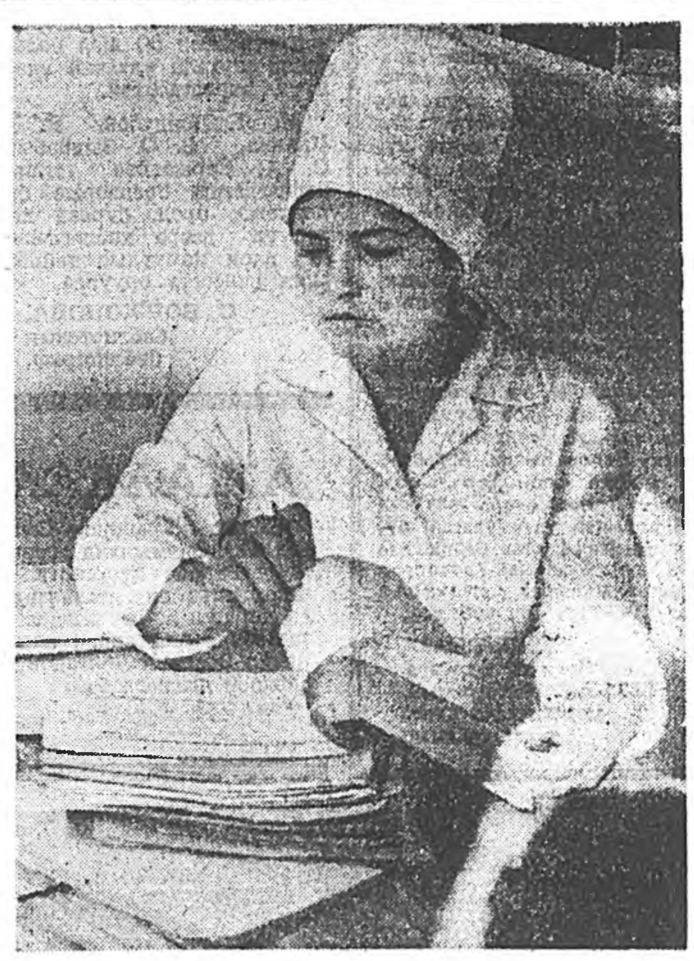

Зэдын районой Петропавловкын түбэй больницада Благовещенскэ мединститут дүүргэжэ ерэhэн сагhaa хойшо Татьяна Михайловна Куделя (зураг дээрэ) худэлнэ. Районуудай эхэнэрнүүдэй, нарай үхибүүдэй бэеын элүүр энхэ Татьяна Михайловнагай найдамтай гарта. Тэрэ эрхим эмшэлэгшэ байхаhaa гадна хүн зоной дунда ойлгууламжын, hэргылэмжын худэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг юм.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РСФСР: автономито область, округуудай hонин

ГАЗАРАЙ ХҮРЬhЭ ГЭМТЭЭХЭГҮЙН ТУЛА

Нефть болон газай ашаглан шэнжэлэгдэжэ байhан холын уурхайнуудта хүрэхын тула хүсэ ехэтэй гэнжэтэ техникын жолоошодой харгы замда бэлдэхэ сагынь хүрэжэ ерээ. Зунай ба намарай hаранuудта энэ техникын ехэнхи хубинь хүдэлгэгдөөгүй юм.

Ненецэй автономито округой оройдоол 8 эмхи зургаанда трактор болон хүндэ машинануудые хэрэглэхэ гэжэ зүбшөөгдэhэн байгаа юм. Зундаа тэдэнэр гансал тусгаар баталагдаhан замаар, зүбшөөл абажа, тундрын дайдаар ябадаг байгаа. Округой гүйсэдкомой шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын хойноhоо хинаха зуураа, оро үсхэбэрилгын колхоз, совхозуудтахи депутадуудай постнууд заагдаhан харгыhаа хадуурhан жолоошод тушаа шачга хэмжээнүүдые абадаг байгаа.

Мүнөө округой экологическэ карта дээрэ оронуудай бэлшээриин гэмтээгдэhэн тухай дохёогой тэмдэгүүд эли бодо үсөөрөө. Ерэхэ жэлэй зунhaa эхилжэ хүндэ машинанууд тундрын дайдаар огто ябахаяа болихо юм. Гансал үбэлэй сагта газарай хүрьhэнэй хүрэхэдэ хүндэ машинанууд ябадаг байха.

Оронуудай бэлшээриие хамгаалгые hайжаруулха талаар округто элдэб хэмжээнүүд нэбтэрүүлэгдэнэ.

Нарьян-Мар.

ТАЙГЫН БАЯН ХЭШЭГ

Гурбан жэлэй туршада «амарhанай» hүүлээр хадата Алтайн хуша модод баян ургасаараа дахин баярлуулба. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ба ой модоной ажахын предприятинуудай хэдэн зуугаад бригада hамар бэлдэжэ эхилээ. Нютагай хүн зон тайгын хэшэг баhал суглуулна.

Хадата Алтайда hамар олзоборилходоо, хушануудые гэмтээхэ зэр зэмсэгүүдые хэрэглэдэггүй hайн заншалтай юм. Ойн харуулай, гүрэнэй автоинспекциин худэлмэрилэгшэд, hайн дуранай хэдэн мянган туhалагшад — байгаалида дуратайшуул hамар бэлэдхэхэ дуримүүдые сахилгын хойноhоо наринаар хинадаг.

Мүнөө жэлдэ автономито областиин бэлэдхэгшэд 150 тонно тайгын хэшэг гүрэндэ худалдахаар түсэблэнэ.

Горно-Алтайск.

ХОЙТО ЗҮГЭЙ БАГАШУУЛДА

Корягай автономито округой эдир уншагшадта зорюулагдаhан шэнэ номуудай дунда Е. Чарушинай «Ехэшүүл ба багашуул» гэhэн рассказуудай суглуулбари оролсоно. Алас-Дурнын хэблэлэй Камчаткадахи отделени коряк хэлэн дээрэ энэ суглуулбариие хэблэн гаргаа юм.

Петропавловск-Камчатскиин багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай научна худэлмэрилэгшэ М. Икавав рассказуудые оршуулаа. Тундрын ажалшадай басаган багшанарай дээдэ эрдэмтэй болоод, Хойто зүгэй ууган хүн зониие эрдэм номдо hургалгые hайжаруулхын тула ехэ юумэ хэдэг юм. М. Икавав «Коряк букварииин» болон эхин классуудай коряк хэлэнэй учебнигэй авторнуудай нэгэниинь мүн.

Хойто зүгэй ажаhуугшадай үхибүүдтэ түрэл хэлэн дээрэнь улам олон номууд жэлhээ жэлдэ хэолэгдэнэ. Ородой литературын классигуудай зохёолнуудтай хамта мүнөөнэй национальна авторнуудай зохёолнууд нэгэ ном дотор хэблэгдэнэ.

Палана.

ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

Коми АССР-эй тусхай мэргэжэлгүй уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкэ Кудымкарта нээгдэнхэй. Хойто зүгэй хүбшэ тайгаар баян хизаарай үнгэрhэн ба мүнөөнэй ажабайдал, тэрэнэй байгаали ба хүнүүд тухай выставкэ хөөрэнэ. Инженер В. Костенкын ба гол мүрэнэй худэлмэрилэгшэ Е. Елисеевэй зураhан ажалшадай портредууд, багша В. Филипповэй байгаалиин зураглалнууд анхарал татана.

—Кудымкарай ба ойро дүтын hуурин тосхонуудай хүн зон тус выставкые ехэтэ hонирхон угтаhан байна,—гэжэ Коми-Пермяцка округой гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Распопов хэлээ. Манай hайн дуранай уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкые харюу болгон Сыктывкарта дэлгэхые бэлдэжэ байнхайбди. Хоёр хүршэ арадууд хоорондоо элдэб янзын харилсаа холбоо бэелүүлдэг юм. hүүлэй үедэ автономито республикаhaa уран hайханай бүлгэмүүдэй коллективүүд хоёр дахин ерээ hэн. Харин бидэ өөhэдынгөө ээлжээндэ манай дуушад болон хатаршадые концерттэйгээр эльгээгээ hэмди. Коми-пермягуудай хамhабариин искусствын выставкэ хүршэ республикада абаашахаар хараалнабди. Гэбэшье, уран зохёол юунhээшье үлүүгээр бидэниие дүтэ болгодог: үндэhэн хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэhэн номуудаа ходо халан абалсадаг гээшэбди.

(ТАСС-ай корр.).

Кудымкар.

хилын саанаhaa ТАСС АПН

Окинава олтирогой хойто зүгтэ оршодог Кэмп-Хансен гэжэ американ полигондо эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд (зураг дээрэ) ерэбэ. США-гай далайн сэрэгэй подразделенинүүдэй артиллерийскэ буудалга хэхэ хэрэгыень тэдэнэр буруушаана. Кнодо агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, иимэ сэрэгэй hуралсал 1972 оноо хойшо 55-дахяа үнгэргэгдэбэ.

(ТАСС-ай фотохроника).

«ЭБ НАЙРАМДАЛ БА ПРОФСОЮЗУУД»

СОФИ. Болгариин ниислэлдэ «Эб найрамдал ба профсоюзууд» гэhэн уласхоорондын уулзалга боложо түгэсэбэ. 100 гаран национальна профцентр ба hалбариин порфсоюзуудай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо совет делегаци, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын профсоюзна ба нийтын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэдэнэй худэлмэридэ хабаадалсаа.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков хуралдаанда хабаадагшадай урда үгэ хэлэбэ. Социалис хани харилсаата гүрэнүүд нэгэл талаhaa сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдодоггүй гэжэ нэгэнтэ бэшэ мэдүүлhэн байгаа гээд тэрэ хэлээ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые түрүүлэн хэрэглэхэгүй, ядерна неосэнүүдые хороохо, замбуулинда зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихо гэhэн дурадхалнуудые нэгэн hаналтайгаар оруулдаг юм.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой «Правда» газетэдэ үгэhэн харюунууд дотор найруулагдаhан эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүд СССР-эй, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай эб найрамдалта политикын тодо гэршэ болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ зааба.

Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые таран тодхохо талаар США-гай ба НАТО-гай ябуулганууд дэлхэйн олониитын hанаае ехээр зобооно гэжэ Т. Живков мэдүүлбэ. Иимэ байдалда ороноо хамгаалха хаба шадалаа бэхижүүлхын, мүнөө байгаа сэрэгэй политическэ тэнсүүриие хангахын тула социалис гүрэнүүд харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болоно гэжэ тэрэ онсолон зааба.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй нийтэ нэгэн программа зохёохын тула буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха уряатайгаар уласхоорондын уулзалгада хабаадагшад бүхы оронуудай профсоюзууд болон ажалшадта хандаба. Бата эб найрамдалай түлөө тэмсэлые ажал ябуулгынгаа гол зорилго болгоhон ушартал, ажалшадай аша туhые хамгаалха гэhэн гол уялгаяа профсоюзууд дүүргэжэ шадаха юм гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

РЕСПУБЛИКЫН ҮДЭР

АНКАРА. Турциин Республикын байгуулагдаhaap 60 жэлэй ойе түүрэгэй арад тэмдэглэбэ. Энэ үдэрынь хадаа Кемаль Ататюрк түрүүтэй ороной национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй гадаадын булимтарагшадта эсэргүү тэмсэhэн олон жэлэй тэмсэлэй дүн болоhон юм. Тэрэ хүшэр хүндэ үедэ Соведүүдэй залуу республика хүршэ Турцида hайнаар хандажа, туhалhaн юм. Граждан дайнай боложо, гадаадаhaa булимтаралгын хэгдэжэ байгаашье hаань, Соведүүдэй орон Турциин сүлөөрэлгын худэлөөндэ горитой материальна туhаламжа ба политическэ дэмжэлгэ үзүүлhэн юм. Совет Росси Турциин Республикые мэдэрhэн түрүүшын гүрэн байгаа.

Агуу ехэ Ленин ба Кемаль Ататюрк хоёр арадай хани барисаанай эхи табиhан юм. Турциин Республикын тогтонижоhон жэлнүүд хадаа совет-турциин харилсаануудые бэхижүүлгын ба хүгжөөлгын шухала түүхэтэ шата болоо. hайн хүршэнэрэй, харилсаа холбооной гол ёhонуудай үндэhэ hуури дээрэ Советскэ Союз Турцитай холбоо бэелүүлдэг юм. Кайсерьтахи ба Назилидахи бүд нэхэлгын комбинадууд, Искендерундахи металлургическа комбинат, Алиагадахи нефть болбосоруулгын комплекс ба Советскэ Союзай экономическа болон техническэ туhаламжаар Турцида баригдаад бусад ородой промышленностиин объектнүүд Турциин хүндэ промышленностиин үндэhэ hуури болонхой.

[illegible] САанахи СОЁЛОЙ hОНИН

[illegible] Агуу ехэ Октябрьской ойн баярай [illegible] Кюстен-[illegible] номой зан-[illegible] табигданхай. Политическэ литературын бүлэгтэ марксизм-ленинизмын зохёолнууд, КПСС-эй ба Совет гүрэнэй ушаха документнүүд табигданхай. Советскэ Союзда хэблэгдэhэн болгар авторнуудай зохёолнууд экспозицида горитой hуури эзэлнэ. Тэдэнэй дунда Г. Димитровой, И. Вазовай, П. Славейковэй болон бусадай бүтээлнүүд оролсоно.

БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Болгар-совет хани барисаанай [illegible] комитедэй түрүүлэгшэ Ц. Драгойчева выставкэ [illegible] байлсаа.

ЭСЭРГҮҮСЭН ТЭМСЭНЭ

ДЖОРДЖТАУН. Гайанын радиогой мэдээсэhэнэй ёhоор, Гренадын патриодууд ороной хадалиг газарнуудта байрлаад, американ ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ үргэлжэлhөөр. Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд, арадай милициин түлөөлэгшэд, эзэмдэгшэдтэ ехэ бэрхэшэээлнүүдые ушаруулна.

Олтирогой зүүн-урда хубида илангаяа шанга буудалганууд болоно гэжэ «Голос Барбадоса» радиостанци тэмдэглэнэ.

Пентагоной сэрэгүүдэй олтирогые булимтаралга эзэмдэжэ байхадань, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци америкын булимтаралгые [illegible] арга боломжо оруулахагүйн тула США бүхы хэмжээнүүдые абана. Тус олтирог дээрэ америкынхидэй марионеточнэ правительство байгуултарнь, тус эмхидэ Гренадын үмэнэhөө хэндэшье үгэ хэлүүлхэгүй гэhэн эрилтэ ООН-до эльгээhэн байна.

«Амгалан тайбан байдал дэмжэхэ талаар хүсэнүүд» гэдэгые байгуулхые США нарана. Британиин нацинуудай хани нэгэдэлдэ Гренада оролсодог гэhэн шалтаг барлаад, Англиин сэрэгүүдые тэндэ оруулхые оролдоно. [illegible]

НЬЮ-ЙОРК. Олтирогой хойто хубидаhан хадануудта патриодууд булимтарагшадта шанга эсэргүүсэлгэ үзүүлнэ гээд Эй-би-си телекомпани заана. Граждан хүн зоной дунда хохидогшод бии. Жэшээлбэл, американ корабльнуудай Ричмонд-Хиллын больницые буудахадань, олон үбшэнтэд, бүхыдөө—47 хүн алуулаа гэhэн Канадын «Маклинз мэгэзин» журналай мэдээнүүдые Эй-би-си дамжуулна.

«Америкынхидэй Гренадада буу зэбсэгээр булимтаран ороод байхадань, түбэй Америкын [illegible] США ямар hанаашалтай [illegible] США Никарагуада [illegible] гү гэhэн асуудал табигдана гэжэ телекампани онсолон тэмдэглэнэ.

Манай газетын үнинэй хүдэлмэришэн, корреспондент Даша Очирович Дармаев амаралтынгаа сагые орон соёгуураашье, хилын саагуурашье аяншалжа үнгэргэхэ дуратай юм. Энэ нүхэрнай үнгэрэгшэ жэлдэ хабартаа Энэдхэг, Непал оронуудаар ябажа ерээ. Һаран, үзэһэн тухайгаа уншагшадтамнай мүнөө хөөрэхэнь.

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

ДОМОГ ТҮҮХЭТЭ ГАНГА МҮРЭН

— Манай заводһоо дүрбэн «вагон хабсаргадаг цехэй токарь Владимир Субботин Натальяа нүхэртэйгөө, мүн лэ энэ цехэй хүдэлмэришэн Владимир Дудченко бидэ дүрбэн Энэдхэг орон, Непалаар аяншалха дуратайшуулай бүлэгтэ хамжаһандаа, маша ехээр баярлаа һэмди. Тэрэнэй бүридэлдэ бидэнэр шэнги хүдэлмэришэд, колхозникууд, арадай интеллигенциин түлөөлэгшэд—дүн хамта 30 хүн манай республикаһаа ороо юм.

Аяншалгамнай Эхэ оронойнгоо ниислэл Москваһаа эхилээ. «ТУ-154» гэжэ агаарай онгосодо һуугаад, нарата һайханаар намжаарһан Ташкент хото тээшэ шэглэбэбди. Удаадахи буудалнай — Пакистанай урданай ниислэл Карачи... Тэндэһээ нюдэ сабшаха зуура гэхээр Энэдхэг ороной дэбисхэр дээрэ — Бомбей хотодо буунамнай ойлгосотой ааб даа.

Удаань хоёр мянга шахуу зайда байдаг Калькутта хотын аэродром дээрэ бидэниие, бүлэг совет зониие, ороной аяншалгын фирмын болон манай консульствын түлөөлэгшэд баяр ёһолол оршон байдалда угтан абаба. Нютагай заншалаар ёһоор угтажа, шара үнгэтэй розо сэсэгүүдээр хэгдэһэн венокууд хүн бүхэндэмнай зүүлгэгдэшэбэ. Энэ ёһо заншал саашадаа байһан лэ хото городуудтамнай баримталагдажа байгаа һэн.

Хүнгэн зөөлэн автобусто бидэниие һуулгаад, Калькутта хотын эгээл һайн гостиница гэжэ алдаршаһан «Обер-гранд» асарба. Энэмнай Энэдхэг ороной үшөө Англиин колони байхада баригдаһан байшан тула тэндэхи маяг һэжаан дагаһан байна. Досооһоо аяар гурбан ресторан, тамаралгын бассейн, шэлээр хэгдэһэн түсхэй ехэ таһалга соо шубууд доргоодоно, сэсэг намаа һалбаржа байха юм. Бассейнинь сэбэр саган мраморааар шэмэглэгдэнхэй. Тэрэниинь тойроод, үнгэ бүриин сэсэгүүд, кипарис, пальма модод пэгшын ногоорно.

Һайн амаржа бодоод, үглөө үглөөгүүрнь 10 миллион хүн зонтой энэ городой, тэрэнэй үзэсхэлэн һайхан газарнуудай, хүндэмүүшэ хүн зонтойнь танилсажа эхилбэбди. Баян айлай гэр бүлэдэ түрэһэн наһажаалаан гид Шанди бидэнэрые урижаар угтан абажа дахуулан ябаба. Тэрэмнай Энэдхэг ороной географическа, социальна байдал тухай яһала дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Һургаалиин газарнууд хүү түлөөнэтэй. Үбшэлэгшэ хүнэй больницада орожо аргалуулхада, мүн лэ ехэ мүнгэн хэрэгтэй юм ха. Юундэб гэхэ-дэ, тэрэ эмэйнгээ түлөө, эдеэлжэ байжа аргалуулһанайнгаа түлөө тус тустань түлэхэ бшуу. Эрэшүүл болон эхэнэрнүүд— илгаагүй—60 наһатайһаа пенсидэ гарана.

Калькуттада дүрбэдэхи жэлээ метрополитен баригдажа байна. Утань түсэбэйнгээ ёһоор 17 километр болохо юм ха. Гидэймнай хэлэһэнэй ёһоор, тэрэ метрополитенэй барилга 1987 ондо дүүргэгдэхэ зэргэтэй. Энэ хотын 150 мянган эрхэтэндэй урса гэрэй сэгээн оггоргой доро ажаһуудаг байһандань ехэтэ гайхабабди. Үйлсөөрнь ябахада, тоо томшогүй олон магазин, алаабхинууд... Хүн зониинь толгой дээрээ түрээмэл корзина хабтаһаа юушьеб зөөнэ.

Эндэ хараһан ботаническа саад зоопарк хоёр гайхалымнай бараг һааб даа. Тэндэнь ямар амитан, ямар ургамал үгыб даа?! 1573 һалаатай баньян гэжэ нэрэтэй модон ургажа һууна. Зургаа мянган хүн доторнь баггадаг юм ха. Тэрэ модон дүрбэн тээшээ хабтайһан 404 метр талмай эзэлдэг. Эрбэд, арсалан, эрээн гүрөөһэн болон бусад амитадые холо бэшэ хэнһээ хаража һэмди.

Һүүлээрнь Англиин королева Виктория гэдэгэй хүндэлэлдэ саган мраморааар баригдаһан форт Вильям гэжэ хэрэм, тэндэхи урдаһай түүхын музей үзэбэбди. Эндэ дүн хамта 129 хүшөө тоологдоно.

Аяншалгынгаа дүрбэдэхи үдэрынь «Боинг-737» самолетоор Непал тээшэ ниидэбэбди. Тэрэмнай Гималайн шобхо үндэрнүүдэй, дасан дуганхуудай орон гэжэ нэрээшэ юм. Совет посольствын болон түсхай албанай түлөөлэгшэд бидэниие аэропорт дээрэ угтажа абаа һэн.

Непал ороной дэбисхэр 144 мянган дүрбэлжэн километр болодог. Эхэнхинь хадалиг, үндэр газар. Арбан дүрбэн штадһаа бүридэһэн энэ орондо 15 миллион шахуу хүн зон ажаһууна. Үндэһэн хэлэниинь— непал. Хитад, түгэд болон бусад хэлэн. Эндэ промышленность ого хүгжөөгүй шахуу. СССР-эй нүхэй ёһоной туһаламжаада түшэглэн, саахарай, хүдөө ажахын машинануудай болон бусад завод, фабриканууд баригданхай.

1982 ондо эрэлхэг совет альпинистнүүдэй эндэхи эгээн үндэр Джомолунгма хярые эзэмдэһэн тухай гиднай урмашангяар хөөрөө һэн. Тэрэнь далайн нюрууһаа 8848 метр үндэр болодог шуу.

Непалда түүхын хүшөөнүүд айхабтар олон.

Катамандуһаа баруун хойно оршодог Пакхарай голдохи Дхева гэжэ нуур хүрэжэ ерэбэбди. Тэрэмнай 7 километр утатай, 2 километр үргэнтэй. Гүнзэгынь 25 метр байба. Дхева нуур тухай домог суу эндэ эртэ урда сагһаа хойшо тараһан, үеһөө үедэ дамжуулагдадаг байһан юм. Тэрэнэй ёһоор, энэ нуур соо анхандаа мантан томо могойнууд, элдэб муухай амитад шэбээлдэг, юрэ бусын ургамал ургадаг һэн ха. Тэндэ гансал сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ гоё һайхан зүйлнүүд дуталдадаг байгаа. Тиимэһээ ямар нэгэ гэнэ ушараар иишэ хүрэжэ ерэһэн гэгээн хүн бадмалинхобо сэсэгэй үндэһые бузарлагдаһан уһа руунь хаяһан гэхэ. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо нуур соохи, мүн тэрээн шадарай оршон байдал эрид хубилжа, наранай элшэһээ һайхан үнгэтэй сэсэгүүд һалбаржа, үлеэлгэһэн галай дүлэн шэнгеэр найгажа, намилзажа байдаг болоо. Энээниие бурханай хэшэг гэжэ ойлгоһон Мандтури баатар һэлмээрээ хабсагайе хаха сабшажа унагаагаад, нуурай үһые хамаг муухайтайнь харьягса доошонь урадхуулһан юм ха. Тиигэжэ тэрэ гол орон доторoo эгээл үрэжэл һайнтай газар болоо гэдэг.

Удаань дахинаа Энэдхэг оронoo бусажа, Патан, Варанаси хотонуудта хүрэбэбди. Варанаси ехэл үнинэй түүхэтэй. Эхинэйнь табигдаһаар лаб лэ гурба мянган жэл болонхой. Мүнөө тэндэ миллион хүн зон ажаһууна. Ганга мүрэн дээгүүр онгосоор тамарбабди. Тиихэдээ:

Ганга мүрэнэй гүргалдай
Газаагуурнай жэргэнэ.
Газар нютагайм холохондо
Гажарнал даа досоомни,—

гэһэн дууе эжэлүүдгүй гунгинэн ябаа бэлэйб.

Гиднай—мистер Хан—Ганга мүрэн тухай бидэндэ яһалашье дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Нангин уһатай гэжэ тоологдодог Ганга мүрэндэ мүргэхэеэ Энэдхэг ороной зүг бүхэнһөө хүнүүд эндэ субан ерэдэг гээшэ. Тэрэ мүрэн үргэнөөрөө, юрэдөөл манай Сэлэнгын лэ шэнээнээр харагдана. Зүгөөр уһаниинь айхабтар булангиртай, муухай байжа, манине гайхуулаа. Нютаг хүн зониинь ерээд лэ хараһаар байтарнай, тэндээ уһанда ороно, хубсаһаяа угаана, мүн эдихэ эдеэндээ хэрэглэхэеэшье абана. Гэхэ зуура, энэ мүрэндэ орожо үхэһэн олон хүнэй бэеые гаргажа, суглуулаад байхыень хараа һэмди. Тэдэнээ галдаад, үнэһэ шандаруунь Ганга мүрэн уруугаа хаяха юм гэжэ гидэймнай хэлэхэдэ, бидэнэй досоо аягүй болоодхёо һэн. Тиигэбэшье энэ хэрэгэй тэндэ хэр угай заншанхай ёһо байһаниинь тэрэл ааб даа...

Варанаси хотоһоо гараад, Агра ерэбэбди. Тэрэ 1500 жэлэй саада тээ бодхоогдоһон түүхэтэй. Эндэ котельнэ завод, тамхинай, гуталай, хибэсэй болон бусад фабриканууд бии. Дэлхэй түбидэ суутай Тадж-Махал һүмэ аймшагтай һайханаар хэгдэһэн байна. Император Акбарай инаг дуратай һамгандаа барюулһан мавзолей гээшэ. Хожомыень тэрэ өөрөө тэндэ мүнхэ нойроор нойрсоһон юм. Тадж-Махалые һонирхон, гоёшоон хараһамнай ямар нэгэн наһанай гайхал болоо һааб даа.

Агра хотын һүүлээр Энэдхэг оронойнгоо ниислэл хото Дели тээшэ шэнэхэн автобусоор шэглэбэбди. Мрамор, гранит ханатай, хилэн шэмэглэлтэй 16 дабхар гостиницада тогтобобди. Таба миллион зургаан зуу мянган хүн зон эндэ ажаһуудаг юм байна. Тэрэмнай промышленна, соёлой ехэ хүгжэлтэтэй политическэ түбынь мүн шуу. Энэ хото хуушан, шэнэ Дели гээд илгарна. Хаананьшье дасан, дугангууд олон.

Делиин нэгэ зал соо бидэндэ концерт харуулба. Йогуудайшье һургууляар ябуулба. Арбан хоёр жэлдэ эндэ хүдэлжэ байһан наһатай профессор һонирхомоор олон зүбшэл үгэбэ.

Делидэ 1000 жэлэй саана бодхоогдоһон өөрсэ шэнжэтэй аад, сэргэнүүдээр ёдойһон түмэр баханые бахархан харабабди. Үндэрынь — 7 метр. Хэрбээ тэрээндэ нюргалдажа байгаад тэбэрибэл, хоёр гарайтнай арадаа ниилэн хүрэсэлдөө һаань, бухы һанаһан юумэтнай бэелхэ гэһэн домогтой. Манай бүлэгэй 30 хүн сооһоо хоёрнай тиимэ «золтой» байшоо бэлэй.

Энэ хоёр оронoор аяншалхадаа, совет хүнүүд капиталис ба социалис системэнүүдэй ехэ илгаануудтайе, баян, үгытэйшүүлэй ондо ондоо ажабайдалтайе өөрынгөө нюдөөр хэража, олон юумэ шэнээр сэгнэхэ, хүндэлхэ жэшээтэй болоо һэмди. Хэдышье гоё һайхан орон хара, үзэ, өөрымнай нютагһаа, Совет Эхэ оронһоомнай үлүү үнэтэй юумэн хаанашье үгы байна даа гэжэ хүн бүхэмнай досоогоо батаар мэдэржэ, хэлэжэшье ябаа һэн. Тэрэ тон зүб даа.

Д. ДАРМАЕВ,
Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй заһабарилгын механическа цехэй хүдэлмэришэн.

ЭЭЛЖЭЭТЭ БРОШЮРА БАРЛАГДАБА

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын хизаар оронoo шэнжэлгын ба арадай уран зохёолой таһагта «Буряад орондо болоһон үйлэ хэрэгүүдэй хронико» гэһэн картотекэ бии юм гэжэ уншагшад мэдэхэ байха. Тэрэниие нээжэ харахадаа республикымнай ажабайдалда болоһон шухала үйлэ хэрэгүүд тухай мэдээсэлтэй уншагшад танилсаха юм.

Энэ таһагай хүдэлмэрилэгшэд дурсагдагша картотекын материалнуудһаа үндэһэлжэ «Буряад ороной шухала удхатай ба түүхэтэ үдэрнүүд» гэжэ библиографическа тайлбари бүридхэдэг. 1984 ондо тэмдэглэгдэхэ дүн хамта 24 үдэрые тайлбарилһан ээлжээтэ брошюра бэлдэгдэбэ. Тэрээн соо, тусхайлбал: Россин гүрэндэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоорнь 325 жэлэй ой, РКП-(б)-гэй Буряад-Монголой I конференциин болоһоор 60 жэл, Буряадай комсомолой организацида 60 жэл, «Буряад Монголой залуушуул» гэжэ газетын нэгэдэхи номерой гараһаар 60 жэл, Хурамхаан тосхондо 100 жэл, Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой ашаглалгада ороһоор 50 жэл, Буряадай түрүүшын революционер Цыремпил Ранжуровай түрэһөөр 100 жэл, поэт Мунко Саридаг гэгшын түрэһөөр 75 жэл, СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоиной түрэһөөр 60 жэл болон бусад шухала удхатай үдэрнүүд нэрлэгдэнхэй.

М. Л. Дондубон, Р. Т. Ильина, З. О. Зыдрабын, С. А. Боржонова гэгшэд нэрлэгдэгшэ брошюрые бүридхэжэ,ород, буряад хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэһэн ехэ олон номуудые тайлбариин списогто оруулаа.

С. БОРЖОНОВА,
библиотекын библиограф.

ҮЕ САГ ШЭНЖЭН

Хүдөөгэй элүүржүүлгын карта юун тухай хөө...

«Совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд болон колхозникуудые медицинскэ талаар хангалгын, санаторно-курортно эмнэлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, шанарыень һайжаруулха».

(СССР-эй Эдеэ хоолой программаһаа).

Үшөө һаял хада таряашадта дадал бэшэ байһан курортдо амаралга мүнөө улам үргэнөөр алдаршажа байна. Статистическэ иимэ баримта мэдээнүүдые зэргэсүүлэн хаража үзэлгэһөө иимэ тобшолол хэлтэй: үнгэрһэн табан жэлдэ хүдөөгэй хоёр миллион шахуу хүн зон колхозууд болон совхозууд хоорондын санаторинуудта, амаралтын байшангуудта, һэргылэмжын газарнуудта амаржа, бэе махабадаа һайжаруулба, харин 1985 он болотор энэ тоо 2 дахин олошоруулагдаха.

Энэ ушар КПСС-эй ба Совет гүрэнэй социальна политикада бүримһэн харюусана, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ үедэ хүдөө нютагта болоһон олохон хубилалтануудые элирхэйлэн харуулна. СССР-эй ВДНХ-да хүдөөгэй элүүржүүлгын эмхи зургаануудые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан тусхай выставкэ дээрэ онсо удха шанартай тоо баримта харуулагданхай: энэ табан жэлдэ эдэ зорилгонуудта 300 миллион түхэриг һомологдоо.

Үнэхөөрөөшье, хүдөөгэй элүүржүүлгын эмхи зургаанууд ороной курортно картын дэдал шэнжэнь болонхой. Социальна страхованиин союзна фондын колхозникуудай гурбадахи съезд дээрэ эмхидхэгдэн байгуулагдаһанһаа — 1170 онһоо хойшо эмнэлгын иимэ эмхи зургаанудые барилга илангаяа үргэн дэлисэтэй болоһон байна. Санаторинуудые, амаралтын байшангуудые, элүүржүүлгын эмхи зургаанудые, пионерэй лагерьнуудые барилгада тэрэнэй ехэнхи хубинь гаргашалагдаха байна. Арбан жэлэй турша соо хахад миллиард түхэриг, үшөө 250 миллион түхэриг колхозуудай мүнгэ зөөриһөө һомологдоо. Эгээл тиимэһээ колхозникууд урдынхида орходоо 4 дахин олон путевко абаха аргатай болоһон байна. Онсо гайхамшаг юумэниинь юуб гэхэдэ, 3 миллионһоо дээшэ хүдөөгэй ажалшад, тэдэнэй 7 миллион шахуу ухибүүд хүнгэлэлтэтэй ба түлөөһэгүй путевконуудаар амарһан, аргалуулһан байна.

Тэрэнэй македэй выставкэ дээрэ табигдаһан «Сакартвело» санатори мүнөөдөө карта дээрэ үгы: тэрэ хэдэн һарын үнгэрхэдэ, Цхалтубада ашаглалгада оруулагдаха. Тэрэнэй курортын шэмэглэл болохо ёһотой байһаниинь арсашагүй. Тэрэ гоё һайхан, өөрсэ шухаг архитектурна түхэл дүрсэтэй юм.

Оронoймнай элдэб заха булангуудта ажаһуудаг олон зуугаад мянган таряашадта Сочидохи «Тихий Дон», «Ставрополь», Крымдэхи «Славутич», «Золотой колос», «Полтава», Прибалтикадахи «Нарва Йэссу», «Эгле», «Линас», Кавказай аршаан булагуудта «Тарханы», «Нива», «Дон» гэжэ санаторинуудай нэрэнүүд мэдээжэ болонхой. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэдэнэр эндэ амарһан, аргалуулһан байна.

Амаралтада гараһан таряашадай дурые гансал союзна мэдэлэй курортнууд татадаг бэшэ, Таджикистанай «Зумрад», Черкасска областиин «Свитанок». Пермскэ областиин «Прикамские нивы», Тамбовско областиин «Инжавинка», Казахстанай «Аккаин» болон бусад санаторинууд, амаралтын байшангууд нэгдэнхэй гэхэ гү, али баригдажа байна.

СССР-эй ВДНХ-гай тематическа выставкэнүүдэй хүдөөгэй элүүржүүлгын эмхи зургаануудые яһала дэлгэрэнгыгээр харуулаашье һаань, энэ карта хуушаржа байна гээд тэмдэглэхэдэ алдуу болохогүй. Энэньшье ойлгосотой: мүнөө 40 мянган хүнэй һууритай колхозууд хоорондын 170 элүүржүүлгын эмхи зургаан, 150 пионерэй лагерь баригдажа гэхэ гү, али һэльбэн шэнэлэгдэжэ байна. Элүүржүүлгын эмхи зургаануудые барилгые түгэсхэлгэдэ һомологдоһон мүнгэ зөөриин ашаар табан жэлэй һүүл багта 1 миллионһоо дээшэ хүн жэлдээ эмарха аргатай болохо байна гэжэ «Союзколхоздравница» нэгэдэлдэ найдана.

АЖАЛДАА ШАЛГАРБА

Сэлэнгын районой Сэлэнгын совхозой Эрэлжэнэй һү һаалиин фермынхид гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине дүүргэһэн тухайгаа һаяхан мэдүүлээ һэн. Фермынгээ энэ амжалтада бага бэшэ хубитые оруулалсаһан, мүн лэ һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгарһан комсомол залуушуул Светлана Куценко Василий Долганов хоёр ГДР ошохо түлбэригүй путевкоор шагнагдаба.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

«МОНОЛИ... МАГТААЛ...

Буряадай хүдөө ажахын институтдай ме... культедэй студентнэрһээ бүридэһэн бари... лит» гэжэ нэрэтэй отряд бүхэли зундаа... совхоздо хүдэлһэн байна. Отрядай комай... даев комиссар Бато-Мунко Дашиев хоёр... һайнаар хүтэлбэрилжэ, хэлсээнэйнгээ ёһо... һан бүхы хүдэлмэрисэ амжалтатайгаар ... али 32000 түхэриг ашаглаһан байна. Тэдэ... хэдэ, Түбэй фермын малай хашаа заһабари... гадуур тугалай байра бодхоогоо.

Тэрэнэй хажуугаар «Монолидай» бари... комсомольско организацин үнгэргэжэ бай... жээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадаа... комсомол-залуушуулай хонишодой бригад... ламжа хүргэлсөө.

Ажахын комсомольско организацин се... Галдановай үүсхэлые дэмжэн, студентнэр... сагаадаһан, тэрэ нютагһаа дайнда мордоһо... ерээгүй сэрэгшэдэй дурасхаалда бодхоогдо... һэргээн заһалсаһан байха юм. Эдэ бүгэдын... тагай хүн зон ехэтэ урмашаа.

Эдэ залуу барилгашадай Яруунын рай... сагынь удаань мартагдахагүй ёһотой. Юу... Монголой Арадай Республикын болон Ту... студентнэр мүн лэ хүдэлжэ байгаа бшуу. Т... нэрэй бултанайнь хабаадалгатай фестиваль... Соёлой ордон соо үнгэргэгдэһэн юм.

Туваһаа ерэһэн барилгашад-студентнэр-... совхоздо, харин Д. Банзаровай нэрэмжэт... институдай студентнэртэй хамта ерэһэн... Яруунын совхоздо ажаллажа гараа юм.

Гэбэшье, Буряадай хүдөө ажахын инсти... лидай» эдир барилгашад тухай хөөрэжэ... тэдэнээ үшөө саашань дурдаһуу. Отряд бр... заршам һайнтай, эбтэй этэй байһаараа ш... ни Сыдеев, Георгий Сенокосов, Леонид Да... Бадлуев гэгшэдые илангаяа ехэ эдэбхи ту... даргы бэрхэнүүд хүбүүд гэжэ тэмдэглэхэ... һээл тэдэнэрэй ВЛКСМ-эй райкомой грамо... нагдаһаниинь гайхалгүй. Харин «Моноли... шүүдтэ КПСС-эй болон ВЛКСМ-эй рай... һатын совхозой захиргаанай зүгһөө грамо... лагдаһан байна.

Д-Н. ХА...

Яруунын район.

ХРОНИКО

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр К. Е. Масловые пенсидэ гараһантайнь дашарам. дуулан, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй ... нофикациин үй... чальнигай ... лөөлбэ.

Спорт

БУХЫ БРИГАДААРАА

«Бухы бригадаараа стадиондо» гэһэн уряа доро ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, ДОСААФ-ай ЦК-гай, СССР-эй Спорткомитедэй болон «Известия» газетын эмхидхэһэн конкурс-харалга орон доторнай үнгэргэгдэжэ байна. Спортын ба бэеын тамирай соёлой хэшээлнүүдтэ хүн зониие олоор хабаадуулха, предприятинууд болон эмхи зургаануудта ниитын физкультурна хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха гэһэн гол зорилго тус харалгын урда табигданхай. Спортын «Труд» бүлгэмэй областной совет республика доторoo үнгэргэгдэһэн конкурс-харалгада хабаадагшадай түгэсхэлэй мүрысөө һаяхана эмхидхэбэ.

«Теплоприбор», Шэлэй заводуудай, нарин сэмбын комбинадай, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын болон бусад предприятинуудай хүдэлмэришэд мүрысөөнэй нээлтэдэ зорюулагдаһан жагсаалда жэгдэ зэргэлэнхэй зогсоо һэн. Тэдэнэй дундаһаа ганса басагадһаа бүридэһэн нарин сэмбын комбинадай В. Фуфачевой бригада бидэнэй анхаралые татаба. Виктор жагсаалай удаа өөрынгөө туһ-лагша, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Нина Екимовскаяда бригадаяа даалгаба.

Нина Екимовская хүнгэн атлетикээр, сахаар урилдалгын республиканска мүрысөөнүүдтэ хэдэн дахин шангай һууридa гараһан байха. Тэрэ комбинат доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илаһан габьяатай юм. Мүнөөдэр нүхэд басагадаараа — Марина Набиулина, Александра Вампилова, Галина Костюченко, Лариса Мальцева, Валентина Максименко гэгшэдтэй бригадаараа комбинадайнгаа нэрэ хүндые хамгаалхань...

Мүрысөөе эмхидхэгшэд программаяа ехэ таарамжатайгаар табиһан байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Мүрысөөнэй нэгэдэхи зүйлдэ — 60 метрэй зайда урилдаанда — нарин сэмбын комбинадайхид бултадаа һайн үрэ дүн харуулба. Тодорхойлон хэлэбэл, М. Набиулина эгээн хурдан байжа, нэгэдэхи һуури, И. Екимовская Г. Костюченко хоёр шангай удаадахи һууринуудые эзэлээ. Удаадахи зүйлнүүдтэ: спортивна ябалгаар. байраһаа утые харайлгаар тэдэнэр баһал эрхим дүнгүүдые туйлаа. Харин эстафетэ дамжуулгын урилдаанда трикотаж гадар хубсаһанай фабрикынхид нэгэ секундаар түрүүлжэ, олоной һайшаалда хүртөө.

Эрэшүүлэй дунда иимэрхүүл мүрысөөн болобо. Шэлэй заводойхидой харуулһан сагынь жэгдэ һайн байжа, олон зүйлөөр командаараа эрхимлэһэн байна. «Теплоприбор» заводой түлөөлэгшэ В. Пушкарев 60 метрэй зайда, урилдалгаар спортивна ябалгаар нэгэдэхи һуури эзэлээ. Мүн лэ энэ заводойхид утые харайлгада һайн үрэ дүнгүүдые туйлаба.

«Бухы бригадаараа стадиондо» гэһэн мүрысөөн дүүрэжэ, нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэдэй В. Фуфачёвой, шэлэй заводой заһабарилга-барилгын управлениин хабсаргагшадай В. Поляковой бригаданууд илаһанда тоологдобо.

В. МИХАЙЛОВ.

СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» октябриин 29-дэ үнгэргэгдэһэн 44-дэхи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха». 1 — баскетбол, 3—бобслей, 9 —велоспорт-шоссе, 14—академическэ һэлюурдэлгэ, 27 — һур харбалга, 30—хүндэ атлетикэ.

«36 һаа 5-ень тааха». 14 — академическэ һэлюурдэлгэ, 20 — далбагата спорт, 28 — мэргэн буудалга, 30 —хүндэ атлетикэ, 32 —фигурна һолжоролго.

(ТАСС).

ХҮН БА байгаали

ОМОЛИ ТУХАЙ

Орон доторoo, мүн хилыншье саана мэдээжэ, онсо өөрсэ загаһан болохо Байгалай омолиин түрьһөө хаядаг болзорынь дүүрэнтэжэ байна. Омолиин дүтын түрэлэй загаһад Хойто зүгэй Мүльһэтэ далайнуудта, тэрээн руу шудхан ородог гол мүрэнүүд соо амидардаг юм. Тиимэһээ омолиин хүйтэн уһанда дуратайе, жэлэй һэрюун сагта түрьһөө хаядагынь гайхалгүй.

Байгал далайе суурхуулдаг омоли загаһые үшөө үнгэрэгшэ зуун жэлэй хуушаар хэм хэмжээгүй ехээр баридаг ушарһаа тэрэнэй һүрэг нилээд үсөөрһэн юм. Мүнөө үедэ загаһа үсхэбэрилгын хэмжээ ябуулганууд аюултай энэ байдалые зайсуулан хойшолуулһан байна. Энэ хэрэгтэ Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын завод ехэхэн үүргэ дүүргэдэг. Мүнөө тус заводой хүдэлмэреэр ганса мэргэжэлтэд бэшэ, мүн үргэн ниитэ ажалшад һонирходог болонхой.

Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильмүүдэй Ленинградай студиин киногой бүлэг хүдэлмэрилэгшэд Большереченскын заводто һаяхан ерэһэн байна. Тэдэнэр СССР-эй Загаһанай ажахын министерствын захилаар «СССР-эй загаһанай ажахы» гэжэ үнгэтэ, дүүрэн метражтай фильм буулгажа эхилбэ. Режиссер С. Сиваченко, оператор Г. Атанасян гэгшэдэй буулгаһан фильм загаһа олзоборилгын ба болбосоруулгын ажалай дүй дүршэл, загаһанай баялигые арьбадхалга, энэ һалбариин предприятинуудта хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэлгэ тухай хөөрэжэ үгэхэ тус фильмые буулгагшад Алас-Дурна зүгтэ, Прибалтикада, Волго мүрэн дээрэ хоёр һарын туршада кино буулгаһан байна.

Загаһанай баялигые арьбадхаха асуудалаар Байгал далай тухай фильм хөөрэнэ. Энэ асуудал Кабанскын районой Большереченскын заводой түрүү дүй дүршэл дээрэ тайлбарилан харуулагдана. Тус заводой ахамад эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Н. Ф. Дзюменко гэгшын нэбтэрүүлһэн омолиин түрьһые суглуулдаг түрүү онол аргые кинематографистнууд буулгаа. Мүн лэ тэдэнэр Байгал шадархи үзэсхэлэнтэ байгаалине буулган абажа, фильмдэ оруулаа.

Энэ фильм 1984 оной январь һарада Түбэй телевидениин дамжуулгаар харуулагдаха ёһотой.

А. ВИНОГРАДОВ.

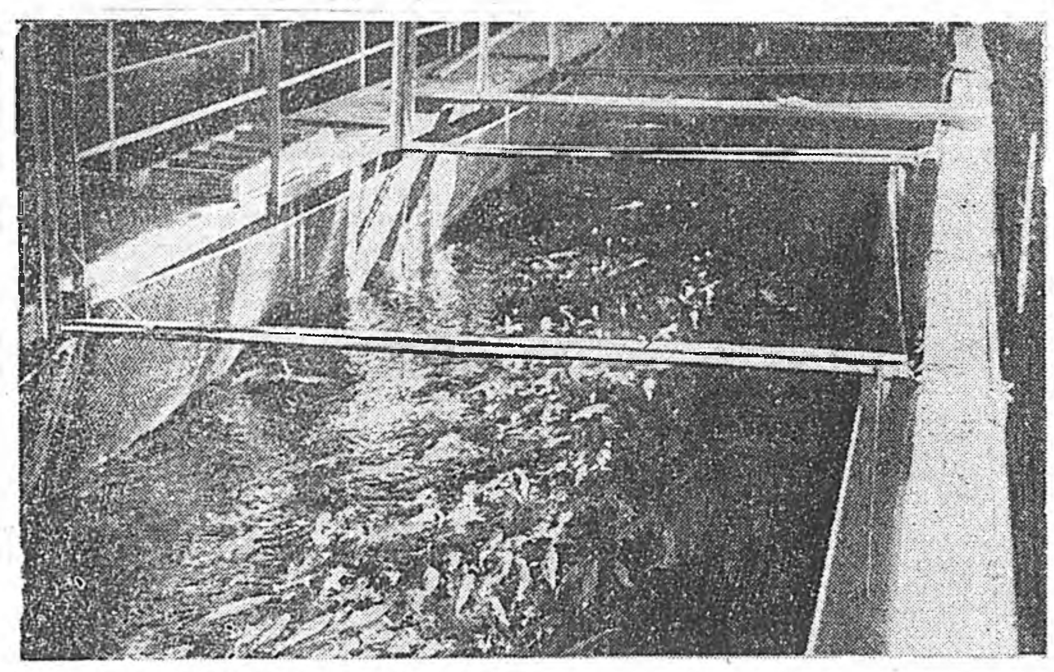

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: алдар суута омоли загаһад.

Авторай фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ашаглалгада тушааха» — түрүү бэшэг. «Октябриин урда тээхи ажалай вахта» — Мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал. «Залуу гэжэ тоолонгүйгөөр»—С. Селиврын статья. Мэргэжэлтын зүбшэл. «Шиигтэй ороһо шалa дээрэ хатааха» — Б. Фадеевэй статья. «Правда Бурятии» газетэдэ харюусана. «Зохёохы ажал хэрэгтэй» — А. Рябовай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Хилын саанахи байдал тухай ТАСС-ай, АПН-эй материалнуудай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Физкультуратай холбоотойгоор» — «Байгал» — элүүр энхын хойноһоо» — В. Плутын статья. «Кубогай түлөө»— С. Прокопишкогай корреспонденци. «Дурасхаалта үдэр» — Р. Гаязовай статья. Рыбнадзор мэдээсэнэ. «Харюусалгаһаа холо ошохогүй» — С. Горбатыхай статья. Мэдээсэлнүүд, сонос-холнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика доторнай бүрхэгшэг байха. Саһан орохогүй. Үдэртөө 4 градус дулаан, һүниндөө 1 градус хүйтэн байха. Хойто районуудта 0—5 градус хүйтэн байха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Москвагай городской Пионернүүд болон һурагшадай ордонгой В. Локтевой нэрэмжэтэ дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.25 — «Рожденные бурей» — уран һайханай фильм. 11.35— Баримтата фильм. 11.55 — «Аяншалагшадай клуб». 12.55 — Шэнэ һонин. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.35 — Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 16.15 — «Союзуудай байшангай Колонно залһаа эдиршүүлдэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга».

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Республикын районуудай газетэнүүдэй журналистнууд түхэрээн столой дэргэдэ». 19.15 — Киножурнал.

Москва. 19.30 — Баримтата фильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 —« Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30 — Футболоор кубогуудта хүртэгшэдэй кубок. «Серватт» (Швейцари)— «Шахтер» (Донецк). Швейцариһаа дамжуулагдаха. 22.00— «Время». 22.30 — СССР-эй арадай артист Э. Гилельсын концерт. 23.10 — «Долоон хоногой спорт». 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор Европын чемпионуудай кубок. «Динамо» (Минск) — «Раба» (Венгри).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 — «Географическа нээлтэнүүдэй түүхэһээ». 10.05 — — Немец хэлэн. 10.35 — Р. Гамзатов. Уянгата шүлэгүүд. 11.05 — «ПТУ-гай һурагшадта». «Физикэ». 11.35—12.40— Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 12.05 — «Таанадта, түрэлхид». 13.10 — «Г-Х. Андерсенай онтохонууд». — 4-дэхи класс. 13.40 — Телеочерк. 14.40— «Түүхын хуудаһанууд». 15.25 — «Демьян Бедный —революциие магтан дуулагша». 16.20 — Шэнэ һонин...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2.54—54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62. отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни— 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства—2-64-36. 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58. культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91. переводов—2.54-93. писем и селькоров—2-67-81. корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 35. Н-01696. Заказ № 252. Индекс ...

Редактор Р. Б. ГАРМ...